

Divrej Tora

 Divrej Tora
TECAVE

ŠABAT 8. OŽUJKA 2025. - 8. ADARA 5785.

Trebamo li ono što nam je u srcu otvoreno pokazivati na svojoj vanjštini?

Dva od svećeničkih odjevnih predmeta *kohen gadola* bila su urešena B-žjim imenom: ono je bilo reljefno gravirano na *cicu*, zlatnoj pločici koja mu je krasila čelo, i nalazilo se sakriveno unutar nabora *hošena*, naprsnika. Ovo se može usporediti s *tefilinom*. Njime je B-žje ime vidljivo istaknuto na našim glavama na *tefilinu šel roš*, čime se ispunjava vizija (Ponovljeni zakon 28:10) kako će "svi narodi svijeta vidjeti B-žje ime povezano s tobom" (vidi Menahot 35b, OC 27:11), dok *tefilin* postavljen na našim rukama u blizini naših srca treba biti znak samo za nas osobno, *leha l'os* (Menahot 37b), i u idealnom slučaju bi trebao biti prekriven (MB 27:47).

Iz ovoga proizlazi da, onako kako nosimo B-žje ime istaknuto na našim glavama, tako bi se i naša veza s B-gom trebala jasno vidjeti u našem razmišljanju, donošenju odluka i postupcima koji su utemeljeni na istini i etičkim načelima Njegove riječi, kako je navedeno u Tori. No to se ne odnosi na našu duboku emocionalnu povezanost s B-gom, koju predstavlja naprsnik i *tefilin* na ruci, koja treba biti utkana u naša srca i ne toliko vidljiva. Naše vjerom ispunjeno srce ne treba upadljivo nositi povrhu naše odjeće, već ispod nje, tamo gdje će ga B-g vidjeti, *Hašem jire l'levav*.

Međutim, ono što je upečatljivo jest da su se imena dvanaest plemena također dvaput pojavila na odjevnim predmetima *kohen gadola*, dvaput ugravirana na dragom kamenju, ali u ovom slučaju oba kompleta kamenova bila su vidljivo istaknuta, jedan na ramenima *kohen gadola*, a drugi na naprsniku koji mu je počivao na srcu. Oči-

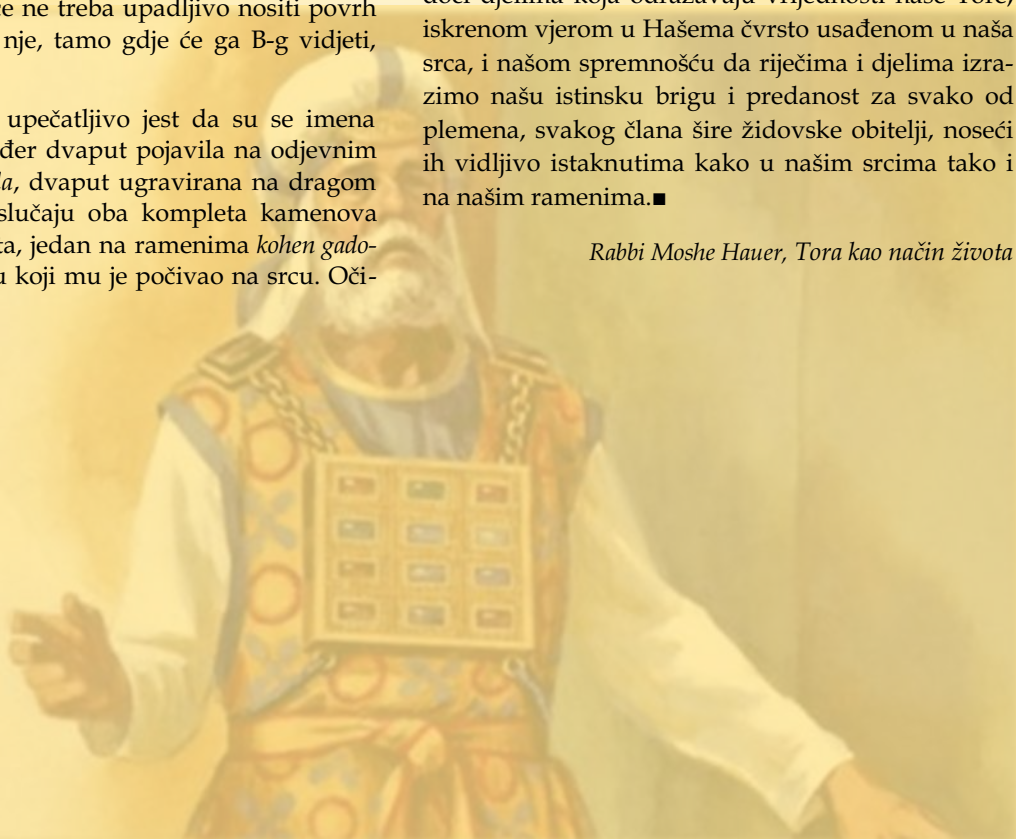
to, kada se radi o međusobnim odnosima, mi moramo vidljivo pokazati i odgovornost koju nosimo na svojim plećima kao i osjećaje koje gajimo u svojim srcima. Naša briga jednih za druge trebala bi se pokazivati na našoj vanjštini, tamo gdje je drugi mogu vidjeti, *ha'adam jire l'einajim*.

Ovo je struktura vjerskog života. Naši umovi i odluke moraju biti vođeni jasnim pozivanjem na B-žju riječ i mudrost. Naša vjera u nama očuvana je i najjača je kada je najdublja. Ali naša predanost jednih drugima – i nošenje aktivne odgovornosti i dubokog suosjećanja – mora biti jasno i nedvosmisleno izraženo.

Ta kombinacija duboke vjere i težnje da suosjećamo i djelujemo jedni za druge donijelo je spasenje Purima. B-žje ime se ne spominje u Megilat Ester, odražavajući skriveno djelovanje Njegove ruke vodilje unutar te priče. Umjesto toga, Megila je nazvana po Ester, osobi čije je predano djelovanje i briga za njen narod dovelo do njihovog izbavljenja.

Naša je priča, priča o Purimu. Do izbavljenja će doći djelima koja odražavaju vrijednosti naše Tore, iskrenom vjerom u Hašema čvrsto usađenom u naša srca, i našom spremnošću da riječima i djelima izrazimo našu istinsku brigu i predanost za svako od plemena, svakog člana šire židovske obitelji, noseći ih vidljivo istaknutima kako u našim srcima tako i na našim ramenima. ■

Rabbi Moshe Hauer, Tora kao način života

Kohen - prva alijsa - 14 p'sukim - 27,20-28,12

Mošeu (čije ime primjetno izostaje iz ove *sedre*) je B-g naložio da narodu zapovijedi da uzme čistog maslinovog ulja za paljenje svjetiljki na Menori. Menora, koja se nalazi u glavnom dijelu *Miškana*, s ove strane *Paroheta*, održavat će se i paliti svakodnevno. Svjetla će gorjeti od večeri do jutra, i to je vječni zakon za sve generacije.

Narod Izraela uspoređen je s maslinom – baš kao što maslina pokazuje svu svoju veličanost (svoje ulje) tek nakon što je zdrobljena i tiještena, tako i Izrael pokazuje svoje posebne kvalitete kada ga stisnu kušnje i nevolje Židovske povijesti. Izrael je uspoređen i s uljem masline – jednako kao što se ulje ne miješa s drugim tekućinama, već pluta povrhu njih, tako se i narod Izraela ne miješa (ne bi se trebao miješati) s drugim narodima svijeta. I ako ostanemo vjerni B-gu, nadvisit ćemo druge narode (ili one koji se pretvaraju da su narodi) koji gledaju kako bi nam naškodili.

Mošeu je potom rečeno da Aharona i njegove sinove dovede "naprijed i u središte" da služe B-gu kao *kohanim*. U slavu i čast *Kohen gadola* ima se načiniti posebno ruho.

[Neki kažu da se slava i čast odnose na B-ga i Narod, ne (samo) na *Kohen gadola*.]

Nadareni majstori trebaju ga izraditi. Ruho se sastoji od: *hošena* (naprsnika), *efoda* (ukrasne pregače ili oplečka), *me'ila* (haljetka ili plašta), *kutoneta* (lanene tunike), *micnefeta* (turbana), i *avnet* (pojasa ili lente).

[Zapazite: *cic* (čeona pločica) i *mih-nasajim* (kratke hlačice koje su se

nosile ispod *kutoneta*) nalaze se na popisu odjeće, ali se ne spominju na ovom mjestu u Tori. To se da objasniti. Hlačice služe u svrhu čednosti, a ne za slavu i čast. A možda je *cic* B-gu u čast i da *Kohen gadola* zadrži poniznim, pa ni on nije na popisu odjeće koja služi za čast *Kohen gadola*.]

Majstori su trebali upotrijebiti zlato, obojenu vunu i lan (za izradu te odjeće).

Odjeća je pomagala predstaviti *Kohen gadola* narodu s uzvišenim i primjerenim dostojanstvom. To će pomoći narodu da razumije i odnosi se prema *Kohen Gadolu* kao sredstvu B-žanske Prisutnosti među njima.

S druge strane možemo reći da su predmet slave bili osobno B-g i narod. Kada je *Kohen gadol* nosio svoju posebnu odjeću, i narod ga ugledao u svom njegovom sjaju, time se umnažala čast B-žja. Ta posebna odjeća također podiže našu svijest o svetosti *Beit HaMikdaša*, što nas potiče na pokajanje.

"Odjeća čini čovjeka." U kontekstu *Beit HaMikdaša*, *kohen* općenito, a posebice *Kohen gadol*, sam biva ispunjen strahopoštovanjem i ozbilj-

nije uzima svoje odgovornosti. Uz to, svaki pojedini komad odjeće podsjeća *Kohena (gadola)*, a i nas, na različite aspekte Židovskog zakona i života. Na taj način *Kohenove* misli i namjere postaju sve čišće.

Čak i bez *Beit HaMikdaša*, pouke brojnih *micvot* vezanih uz *Mikdaš* vrše utjecaj na nas. Posebno lijepo se trebamo odijevati na šabat i *jom tov*. Naša odjeća i preko tjedna treba odražavati dostojanstvo življenja po Tori. Čednost i urednost, te pozitivna poruka koju tako šaljemo drugima, dio su našeg svakodnevnog ophođenja.

Efod treba biti istkan od prediva izrađenog od zlatnih vlakana, tri boje obojene vune (plave, ljubičaste, grimizne – boje i njihove nijanse predmet su višestoljetne debate), te lana, kompleksnim načinom izrade. *Efod* ima dvije naramenice. Pojas *efoda* izrađen je na isti način kao i sam *efod*, i njegov je sastavni dio (ne zasebni dio koji je na njega pričvršćen).

Zanimljivo je spomenuti da neki dijelovi *Miškana*, te neki komadi odjeće izričito moraju biti "iz jednog komada", a ne sastavljeni. Ne od-

(nastavak s 2. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija**

nosi se to na sve dijelove *Miškana*, niti na svu odjeću, no ovaj je moment istaknut u Tori kod onih predmeta na koje se ovo pravilo ima primijeniti.

Dva kamena oniksa (*šoham*) postavljena su na ramena i na njih su bila ugravirana imena plemena. Ti kamenovi s imenima služili su *Kohen gadolu* kao stalni podsjetnik.

Talmud Jerušalmi kaže da je Binjaminovo ime bilo ugravirano na oba kamena na ramenima, *Bin* na jednome, te *Jamin* na drugome. Ovu ideju podupire način na koji Tora to izražava – "Od šest od njihovih imena..." umjesto "šest njihovih imena". U *V'zot habraha*, kada Moše blagosilje plemena, Tora za Binamina kaže "on će boraviti između ramena", "*u'vein k'tefav šahen*".

Levi – druga alijsa – 18 p'sukim – 28,13-30

Za *efod* treba načiniti zlatne kopče i lančice. *Hošen* je napravljen istovjetnim kompleksnim stilom i načinom izrade kao i *efod*. Pravokutnog je oblika (oblika dvostrukog kvadrata) koji kada se preklopi (a to je način na koji ga se nosi) čini kvadrat veličine 1 *zereta* (pedlja, što je polovica *ame*) po stranici kvadrata. Zlatne kopče utkane su u *hošen* kako bi držale dvanaest kamenova u četiri reda, po tri kamena u svakom. Načinjene su trake i učvršćenja kako bi *hošen* bio dobro pričvršćen za *efod*. Njih se ne smije odvajati jednog od drugoga. *Urim V'Tumim* (pergament na kojem se nalaze B-žanska Imena) umetnut je u preklop *hošena*, te je *hošenu* davao čudesne moći.

Pojašnjenje Predivo za *efod* i *hošen* proizvodilo se na sljedeći način: Šest kalema vune obojene u *t'helet* (plavo, mišljenja variraju o nijansi boje) upletena su sa zlatnom niti kako bi

proizveli konac. Isto je bilo učinjeno i s vunom obojenom u *argaman* (ljubičasto, plavo-ljubičasto, ima i drugih mišljenja) i zlatom, vunom obojenom u *šani* (crveno, grimizno) i zlatom, *šešom* (bijelim lanom) i zlatom. Svaki je konac bio načinjen od 7 niti – 6+1 zlatna. Potom su četiri konca bila upletena zajedno da oblikuju predivo od kojeg su bili iskani *efod* i *hošen*.

Primijetite da je ta odjeća (a i neka druga) bila *šaatnez*. Pa ipak, umjesto da bude zabranjena, za *Kohen gadola* bila je *micva* da nosi tu odjeću. U tome nema protuslovlja. Onaj koji je zabranio da se nosi *šaatnez* zapovjedio je *Kohen gadolu* da nosi to ruho. Onaj koji je zapovjedio da je zabranjeno zaklati životinju na šabat, naložio je da se na šabat prinose dnevne *korbanot* i Musaf. On je Šef. Zabraniti nešto u općenitom smislu, te zapovijediti istu stvar u posebnim situacijama naglašava ideju da je B-g vladar nad svime.

Postoje različita mišljenja o imenima plemena (zapravo, sinova Jaakovljevih, a ne plemena, budući da se pojavljuju Levi i Josef, umjesto Efrajima i Menašea) koja su bila urezana u *hošen*.

Raši slaže imena po redoslijedu rođenja, tako su Reuven, Šimon, Levi, i Jehuda na istim kamenovima, kao i Josef i Benjamin. Raši stavlja Dana, Naftalija, Gada, i Ašera ispred Jisahara i Zevuluna.

Rambam se drži istog rasporeda kao Hizkuni, no on stavlja imena Avrahama, Jichaka, i Jaakova na

Reuvenov kamen, a riječi *Šivtei Kah* na Benjaminov kamen.

Primijetite da se uz imena plemena nalaze dodatna slova koja tvore imena Avrahama, Jichaka, Jaakova, i *Šivtei Ješurun* (drugo ime za *Bnei Jisrael*). Ta dodatna slova su pridodana na svaki kamen tako da će na kraju svaki od njih na sebi imati šest ugraviranih slova (prema Hizkuni).

Tako su zastupljena sva slova alef-beta, kako bi *Kohen gadol* mogao primati božanska priopćenja putem *Urim V'Tumim*. Ta slova su svjetlila na kamenovima *hošena*, a potom ih je *Kohen gadol* tumačio.

Šliši – treća alijsa – 14 p'sukim – 28,31-43

Me'il je bio načinjen od *t'helet* vune (vune jedne nijanse modre). Njegov okovratnik bio je posebno ojačan kako bi onemogućio da se podere, jer to je bilo zabranjeno. Ova se zabrana odnosi na svu odjeću *Kohena*, no zapovijedena je u sklopu *me'ila*. Rub *me'ila* bio je ukrašen zlatnim zvoncima i višebojnim mognanjima od vune i lana.

Cic je trebalo načiniti od čistoga zlata s riječima *kodēš lašēm*, Svet B-gu, iskovanima tako da slova na *cicu* budu izbočena. *Cic* je na glavu *Kohen gadola* bio pričvršćen trakama od *t'helet* vune.

Kutonet – tunika i *micnefet* (ili *migba'at*) – turban – bili su napravljeni od čistoga lana.

Avnet, pojas, bio je ispleten od vune i pamuka. Postoji rasprava o tome da li je samo pojas *Kohen Gadola* bio *ša'atnez* ili su takvi bili i pojasevi *kohanim*.

Avnet je bio dug 32 *amot*, što je otprilike 16 metara pojasa. Trebalo je puno vremena da ga se opaze i on je

(nastavak s 3. stranice) OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija

činio veliku izbočinu koju je *Kohen* uvijek osjećao kada bi ruke spustio sa strane. Isto tako, *Kohenov* je turban bio namotan od 16 *amot* lanene vrpce i vjerojatno je "teško sjedio" na *kohenovoj* glavi. Izvori kažu da je *kohen* vidio svoj turban kadgod bi podigao oči. *Kutonet* je također imao duge rukave koji su dosizali gotovo do poda, tako da je *kohen* uvijek primjećivao svoju odjeću za vrijeme vršenja *Avoda*. To je "garantiralo" da će *kohen* imati primjerenu *kavana* tijekom svoje svete službe.

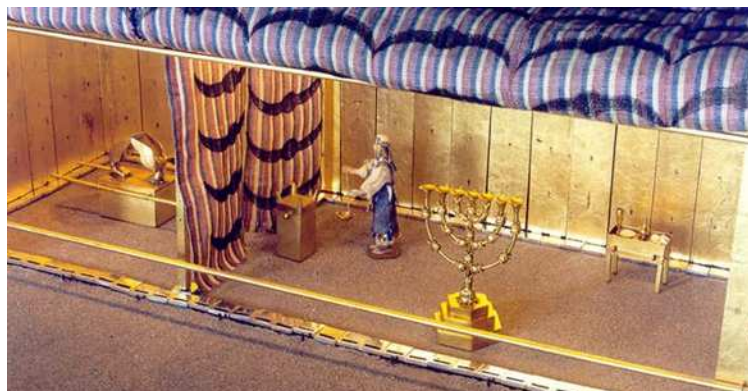
Aharonovi sinovi (i svi aktivni *kohanim*), imali su četiri odjevna predmeta – tuniku, turban, pojas i hlače. Redovno *kohenovo* ruho također je bilo u čast i slavu. Aharon i njegovi sinovi bili su odjenuti u svoju odjeću i pomazani da služe kao *kohanim*. Lanene hlače *kohanim*, od struka do koljena, bile su tu zbog čednosti. Rambam kaže da su se na struku nalazile omče za pojas od užeta. Raši kaže da je *milmasajim* bio nalik boksačkim hlačicama po tome što nije prijanjao uz tijelo.

R'vi'i – četvrta aliya – 18 p'sukim – 29,1-18

U ovom je dijelu opisana svečanost posvećenja za Aharona i njegove sinove. Među žrtvenim prinosima bili su bik (prva ikada prinesena žrtva u *Mikdašu* simbol je oca Zlatnog teleta i služio je kao pomirenje za taj grijeh) i dva ovna, različite vrste maces peciva napravljenih od brašna i ulja. Budući *kohanim* uronili su u *mikve*, te bili odjenuti u svoje naročite haljine. Bili su pomazani posebnim uljem.

Hamiši – peta aliya – 19 p'sukim – 29,19-37

Predstavljene su složene pojedinosti sedmodnevne svečanosti *Miškana*. Od *kohanim* se traži da jedu meso

žrtve za grijeh i žrtve za krivicu (*hatat* i *ašam*). Ova zapovijed na snazi je ne samo u vrijeme svečanosti posvećenja, već je to *micva* za redovnu hramsku službu. Mnogi postupci u vezi prinosa u prvom tjednu bili su "jednokratni postupci". Drugi su postupci postali standardna metoda rada u *Mikdašu*.

Šiši – šesta aliya – 9 p'sukim – 29,38-46

Svakodnevne procedure na žrtveniku uključuju žrtvovanje dvaju jaganjaca kao žrtve paljenice, jednog ujutro, a drugoga kasno poslijepodne. Te dnevne žrtve pratila je "*minha*" od brašna i ulja, te vino za ljevanicu.

Kao odgovor na naše posvećenje *kohanim*, Hašem će osobno posvetiti *Miškan*, žrtvenik, i *kohanim*. "I Ja ću boraviti među narodom Izraela i biti njihov B-g" (29,45).

Ovaj *pasuk* prati *pasuk* kojim je započeo čitav odlomak o *Mikdašu*. U tom prvom *pasuku*, na ideju o B-gu koji, nazovimo to tako, živi među nama, a ne tek u Svetinji koju smo načinili za Njega, upućuje nas gramatika riječi u *pasuku* – *b'toham*. U ovom *pasuku* ovo se iznosi (gotovo) na kraju uputa o izgradnji *Miškana* i svega što je u njemu, i vezano uz njega.

Rabi Yaakov Auerbach z"l ističe da je *g'matrija* tog čitavog *pasuka* 2449,

što je broj godine po Stvaranju u kojoj je *Miškan* po prvi puta bio posvećen.

Š'vi'i – sedma aliya – 10 p'sukim – 30,1-10

Kadioni žrtvenik treba načiniti od bagremova drveta, širine 1 *ama*, duljine 1 *ama* i visine 2 *amot*. Treba ga obložiti zlatom i okтити ga ukrasnim vijencem od zlata. Dva zlatna obruča pričvršćena su na suprotne rubove za motke za nošenje, koje su i same napravljene od drveta presvučenog zlatom. Ovaj žrtvenik bio je smješten ispred *paroheta* te je bio korišten prvenstveno za svakodnevno prinošenje tamjana (te za dio službe za Jom kipur), ujutro kada se vršilo čišćenje Menore. Tamjan se prinosi i predvečer. Zlatni se žrtvenik nije smio koristiti niti u jednu drugu svrhu.

Postoji rasprava o tome da li je zlatni *mizbe'ah* bio iznutra prazan ili je bio ispunjen. Svi se slažu da je bakreni *mizbe'ah* iznutra bio šupalj. Svaki puta kada bi se narod utaborio njega bi se punilo zemljom. Sa zlatnim žrtvenikom nije bilo tako. Neki kažu da je on bio pun blok bagremova drveta obložen zlatom. To mu je davalo stabilnost i čvrstoću koju inače ne bi imao. Drugi ustraju na tome da opis gornje površine *mizbei'aha* kao *gaga*, krova, podrazumijeva da je iznutra imao šupljinu.■

Teme za razmatranje uz šabatni stol

Odabir Levita

Paraša Tecave započinje s uputom da se Aharon i njegovi sinovi posvećte, što upućuje da su oni izabrani da služe kao svećenici prije grijeha sa zlatnim teletom. Međutim, Devarim 10,8 sugerira da su svećenici i Leviti bili izabrani tek nakon tog grijeha.

- Kako pomiriti te stihove? Jesu li Leviti i svećenici bili odabrani u isto ili u svatko u svoje vrijeme? Zašto je uopće pleme Levi bilo izabrano?
- Raši sugerira da su oni zaslužili taj položaj svojom odanošću Hašemu kada je ostatak naroda sagriješio sa zlatnim teletom. Ipak, je li logično da Aharon, kojeg je Moše ukorio zbog uloge koju je imao pri izradi zlatnog teleta, odmah nakon toga primi posebno promaknuće? Kako je Raši mogao odgovoriti na ovaj prigovor?
- Nasuprot Rašiju, R"Y Bekhor Shor zaključuje da je izbor bio praktične prirode. Iako su prvobitno za službu bili određeni svi prvorodenci, Hašem je zaključio da je bolje da služba prinošenja žrtava bude nasljedna i ograničena na jednu obiteljsku lozu. Koje su prednosti i nedostaci svakog modela (da službu vrši jedno pleme, odnosno po jedan pojedinac iz svake obitelji)?

Zvončići upozorenja i odore

Šemot 28,33-34 zapovijeda da se zvončići postave na rese svećeničkih odora, te objašnjava: "njihov

će se zvuk čuti kada on ulazi u Svetište pred Hašema i kad izađe, i neće umrijeti". Iako je jasno da ovaj redak upozorava na potencijalni smrtni ishod, tko bi to mogao umrijeti i zašto ostaje nejasno.

- Raši tvrdi da upozorenje nije vezano uz zvončiće, nego da se odnosi na potrebu da Veliki svećenik nosi svu potrebnu odjeću za službu u Šatoru sastanka, da ne bi umro. Ralbag, umjesto toga, sugerira da stih upozorava na to da se Hašemu mora služiti čistih misli. Zvončići su služili da podsjetite svećenika da ispravno usmjeri svoje misli na štovanje Hašema.
- Zbog čega je bilo tako važno da Veliki svećenik nosi uniformu? Kojoj svrsi općenito služe uniforme? Postoji li razlika između vizualnih i slušnih pomagala; koje bi od njih bolje poslužilo kao točka fokusa koja će podsjetiti čovjeka da se mora usredotočiti? Kako nošenje *cicita* ili pokrivala za glavu može poslu-

žiti sličnoj svrsi kao odjeća Velikog svećenika?

Efod

Nekoliko stihova, unatoč tome što ne govore izravno o izgledu *efoda*, ipak bi nam mogli pružiti naznake kako je izgledao i kako ga se nosilo:

- חָשַׁב עַל לְהִיּוֹת ... הַחֹשֶׁן אֶת וִירְכָסוֹ - Šemot 28,28 nalaže da se naprsnik postavi "עַל הָאֶפֶד" - "na(d) *pojas naprsnika*". Znači li to da se naprsnik naslanjao izravno na "חָשַׁב" (pojas, i prema tome, da je i "חָשַׁב" također morao biti u razini prsa) ili da je bio na njemu (i, prema tome je "חָשַׁב" mogao biti u razini kukova)? Što sugerira sljedeća fraza: "הָאֶפֶד מֵעַל הַחֹשֶׁן יֵחַ וְלֹא" - "i da se ne odvaja naprsnik od oplečka?"
- "הָאֶפֶד מְעִיל" (Šemot 28,31) - Ogrtač se naziva "מְעִיל" - "*meil haefod*" - "ogrtač oplečka." Što bi ovo moglo govoriti o vezi ova dva odjevna predmeta? ■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Menachem Leibtag:

Tecave: Posebna struktura Paršijot HaMiškan

Ovaj šiur ljubaznošću je ustupio The Tanach Study Center u spomen na Rabbi Abrahama Leibtaga

Red u 'dvorištu'? To je svakako nešto što bismo očekivali da naći kada Tora iznosi zakone miškana; i upravo to i nalazimo - uglavnom.

Međutim, postoji jedna očigledna iznimka - a odnosi se na smještanje zakona o mizbeah ha-ketoret na kraj Paršat Tecave (umjesto na početak Paršat Teruma).

U sljedećem šiuru prvo ćemo razjasniti naše pitanje; nakon toga ćemo ponuditi objašnjenje koje se još jednom odnosi na tematsku vezu između miškana i Ma'amad Har Sinai.

Uvod

Prisjetite se iz prošlotjednog šiura da Paršat Tecave čini dio veće cjeline (poglavlja od 25 do 31), koju smo nazvali **civui ha-miškan** [zapovijed da se izgradi miškan]. Ova cjelina sadrži kompletan skup zakona u kojima B-g objašnjava Mošeu kako se miškan treba izgraditi i kako će on funkcionirati.

U tom smo šiuru raspravljali o nesuglasju o tome kada je i zašto ovaj skup zakona prvi put dat Mošeu Rabeinu. U sljedećem šiuru analiziramo unutarnju strukturu ove cjeline, kako bismo pokazali kako (i zašto) ona zapravo sadrži dvije različite cjeline - koje se preklapaju na vrlo poseban način.

Vrlo dugačak 'Dibur'

Prije nego što započnemo, moramo dati jedno opće zapažanje o tome zašto paršijot Teruma i Tecave (tj. Šmot 25,1-30,10) treba smatrati posebnom 'podcjelinom'. Obratite pažnju na to kako Paršat Teruma počinje B-žjom zapovijedi Mošeu da "govori s Bnei Jisrael i kaže im..." (25,1) - nakon čega slijedi dugačak niz uputa koje se nastavljaju sve do kraja Paršat Tecave (tj. 30,10). Da biste to dokazali, jednostavno zapazite da sljedeći "dibur" ne počinje sve do uvodnog pasuka Paršat Ki Tisa.

[Vidite novi "dibur" u 30,11, i primijetite da slične uvodne riječi nije bilo od 25,1. Međutim, od 30,11 pa sve do kraja poglavlja 31, svaka je paršija u posebnoj "diburu"! Vratit ćemo se ovom opažanju kasnije u šiuru.]

Stoga započinjemo naše proučavanje analizom ove prve 'podcjeline' (tj. 25,1 do 30,10). Nakon toga, razmatrat ćemo o tome kako šest kratkih 'paršijot' u Paršat Ki Tisa (30,11 do 31,18) koje dolaze iza nje, iako nisu dio ove cjeline, kompletiraju veću cjelinu "civui ha-miškan" - zapovijed da se izgradi Miškan.

Kratki pregled Teruma/Tecave

Sljedeći pregled sažima temu svake paršije unutar ove cjeline paršijot Teruma/Tecave. Pažljivo ga proučite, i zapazite kako se čini da ide prilično logičnim redoslijedom (barem do samog kraja). To će razjasniti naše uvodno pitanje.

[Pratite ovu tablicu i po mogućnosti imajte pri ruci The Koren Tanakh.]

Uvod - Donacija **materijala** (25,1-7) & svrha ovog projekta: "Ve-asu li mikdaš ve-šahanti betoham" (25,8-9)

Posuđe u Kodeš Kodašim (unutarnjem svetištu)

Aron - kovčeg za smještaj "luhot" (25,10-16)

Kaporet - poseban poklopac za kovčeg (25,17-22)

Posuđe u Kodešu (glavnom svetištu)

Šulhan - stol za prikazni kruh (25,23-30)

Menora - svijećnjak (25,31-40)

Ohel Mo'ed [šator u kojem se nalazi ova oprema] (26,1-37)

Jeriot - platno šatora - od tkanine i kozje kože

Krašim - drvene grede koje podupiru ovaj šator

Parohet - zavjesa koja odjeljuje Kodeš HaKodašim

Hacer [vanjsko dvorište i njegova oprema]

Mizbeah Ha-Ola (žrtvenik / 27,1-8)

Hacer - vanjsko dvorište, njegove zavjese i motke (vidi 27,9-19)

Ulje za menoru (27,20-21)

[Mi bismo, a priori, očekivali da ćemo ovu zapovijed pronaći uz menoru. Vidi daljnji ijun.]

'Bigdei Kehuna' - (28,1-43) šest paršijot koji opisuju svećeničku odjeću

Sedmodnevni inauguralni obred posvećenja (29,1-37)

Olat Tamid (29,38-46) dnevni prinos na žrtveniku (nakon njegova posvećenja)

Mizbeah HaKetoret - kadioni žrtvenik (30,1-10)

[Ovo izgleda kao da se ne nalazi 'na svom mjestu', o čemu ćemo raspravljati.]

Dok razmatrate ovaj pregled, obratite pozornost na logičan red kojim se razvija. Započinja opisom 'aron' - najsvetijeg predmeta u miškenu, smještenog u 'kodeš kodašim'; zatim se nastavlja s posuđem i opremom koje se

(nastavak s 6. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Tecave: Posebna struktura Paršijot HaMiškan**

nalaze u 'kodešu', nakon čega slijedi 'ohel mo'ed' [Šator sastanka], u kojem se nalazi ovo posuđe. Nakon toga nalazimo 'mizbeah ha-ola' - koji se nalazi izvan ovog šatora - i dvorište ['hacer'] koje ga okružuje. Ova cjelina završava s 'bigdei kehuna' - posebnom odjećom za kohanim koji će služiti u miškanu, nakon čega slijede detalji sedmodnevnog obreda posvećenja (i dnevne žrtve koja će se od sada prinositi).

Međutim, posljednja paršija koja opisuje "mizbeah haketoret" djeluje kao da je na potpuno 'pogrešnom mjestu'. Uostalom, ovaj zlatni žrtvenik je jedan od tri instrumenta smještena u kodešu. Jasno, ova paršija je trebala biti zabilježena u 26. poglavlju zajedno sa zakonima o šulhanu i menori - ostalim instrumentima smještenim u ohel mo'edu.

Kako biste potvrdili ovu tvrdnju (da je mizbeah haketoret upisan tamo gdje mu nije mjesto), jednostavno zapazite usporedno spominjanje ovih instrumenata u Paršat Vajakhel (vidi 35,13-15; 37,10-29 i 39,35-39). Tamo su zakoni mizbeah haketoreta dosljedno zabilježeni zajedno sa zakonima menore i šulhana.

Nadalje, ovo 'izmještanje' mizbeah haketoreta tek je polovica problema. Sada ćemo objasniti kako pesukim koji prethode ovoj paršiji stavljaju ovaj zlatni žrtvenik u još veću 'izolaciju'!

Izvan 'mjesta' i 'izvan' mjesta

Razmotrite gornji pregled još jednom, i zamijetite kako paršija o olat tamid (29,38-46) oblikuje ono što bi 'trebalo biti' zaključak ove cjeline. Pogledajmo ovu paršiju pobliže, i ustanovite kako njeni završni stihovi čine prekrasan sažetak čitave ove cjeline (vidi 29,42-44):

*"Olat tamid za sve generacije, ispred ohel mo'eda - mjesta gdje ćemo se sastajati da vam odatle govorim." [obratite pažnju kako se ovaj pasuk 'poklapa' s 25,22!] I posvetit ću OHEL MO'ED (i njegove instrumente), [sažetak poglavlja 25 i 26] MIZBEAH (tj. **hacer**), [sažetak poglavlja 27] i KOHANIM... (tj. njihovu odjeću i posvetu) [sažetak poglavlja 28 i 29] (vidi 29,44)*

Dok ponovo pregledavate ove pesukim, primijetite kako postoji uzajamna veza između riječi napisanih **VELIKIM SLOVIMA** i primarnih tema u gornjem pregledu! Ali to nije sve, budući da sljedeći pasuk čini gotovo savršene 'korice knjige' za čitavu ovu cjelinu: "ve-šahanti betoh **bnei Jisrael**..." (vidi 29,45) - poklapa se s: "ve-asu li mikdaš ve-šahanti betoham" (vidi 25,8) - uvodnu zapovijed čitave ove cjeline - nalazimo na početku Paršat Teruma!

Konačno, kao vrhunac, ova paršija završava svojim 've-

likim finalom' - koje povezuje svrhu ovog miškana sa samom svrhom cijelog procesa Jeciat Micrajim:

"I spoznat će da sam ja njihov B-g koji sam ih izveo iz Egipta - le-šohni betoham - kako bih prebivao među njima; ja sam Vječni, njihov B-g" (vidi 29,42-46).

Stoga poglavlja od 25 do 29 čine jasno definiranu cjelinu s 'odgovarajućim koricama ove knjige'. Ali ovo samo uvećava naše uvodno pitanje u vezi sa smještajem zakona koji se tiču **mizbeah haketoreta** (u sljedećoj paršiji / vidi 30,1-10) - jer on ne samo da se 'ne nalazi na svom mjestu' - on je potpuno izoliran - izvan ove cjeline o 'šehini'!

Ova posvemašnja izolacija mizbeah haketoreta tjera nas da tražimo tematski razlog za to što je Tora namjerno postavila ove zakone nakon zatvaranja cjeline o šehini.

Povratak na Har Sinaj

Da bismo ponudili odgovor na ovo pitanje, vratimo se još jednom na konceptualnu paralelu između miškana i Har Sinaja, o kojoj je bilo riječi u prošlotjednom šurru, a kako ju je objasnio Ramban:

*"... skrivena svrha ['sod'] miškana je da B-žja **slava** koja je obitavala ('šahan') na **Har Sinaju** boravi na njemu..." (Ramban na 25,1).*

Prema Rambanu, sama svrha miškana bila je da služi kao sredstvo koje bi moglo ovjekovječiti doživljaj sa Sinaja! Ta se svrha odražava u brojnim paralelama koje postoje između Ma'amad Har Sinai i miškana. Na primjer:

Aron: Sadrži **luhot ha-edut** (25,21), vječno svjedočanstvo o savezu sklopljenom između B-ga i Bnei Jisrael na Har Sinaju (vidi 24,3-12).

Keruvim: smješteni iznad **kaporeta** (povrh **aron**a), služe kao mjesto odakle će B-g nastaviti razgovarati s Mošeom. Tamo će Moše primiti preostale micvot, onako kao što je primio dibrot od B-ga na Har Sinaju.

Mizbeah ha-ola: gdje će Bnei Jisrael prinositi svoje **olot & šelamim**, istovjetan je **mizbeahu** koji su Bnei Jisrael podigli u podnožju Har Sinaja, na kojem su prinijeli **olot & šelamim** (vidi 24,4-8).

Slijedeći ovaj tok misli, trebali bismo očekivati paralelu između mizbeah haketoreta i Ma'amad Har Sinai - paralelu koja bi mogla rasvijetliti zašto Tora stavlja mizbeah haketoret nakon što je cjelina o Šehini miškana završena. Da bismo je pronašli, prvo moramo razmotriti općenitiju paralelu između Har Sinaja i miškana.

(nastavak sa 7. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Tecave: Posebna struktura Paršijot HaMiškan**

Tri Mehicot

Jedna od najupečatljivijih paralela između miškana i Har Sinaja odnosi se na koncept '**mehicot**' - granica. Na Har Sinaju, **narod** je dobio uputu da ostane u **podnožju** gore dok je **kohanim** bilo dopušteno da priđu malo bliže (vidi 19,22; 24,1-2 & 24,9). Jedino je Mošeu dopušten pristup **vrhu** gore (vidi 19,20-24 & 24,2 & 24,12).

U vezi s miškanom nalazimo vrlo zanimljivu paralelu. **Narodu** je dopušteno pričati samo do vanjskog dvorišta miškana (gdje se nalazi **mizbeah ha-ola**). **Kohanim** je dopušteno ući u "**kodeš**" (gdje se nalaze **šulhan** i **meno-ra**), a samo Moše (i Aharon) mogu ući u "**kodeš ha-kodašim**" (gdje se nalaze **aron** i **keruvim**).

[Osim toga, Bnei Jisrael mogu ući u dvorište tek nakon što se prethodno očiste (tj. moraju biti "**tahor**"), baš kao što je proces očišćenja bio potreban u pripremi za Ma'amad Har Sinai (vidi 19,10-15).]

Sljedeća tablica sumira ovu paralelu:

GRUPA	HAR SINAI	MIŠKAN	FUNKCIJA
Moše	vrh gore	Kodeš kodašim	dibur
Kohanim	sredina gore	Kodeš (ohel mo'ed) sastanak	
Narod	podnožje gore	Hacer (dvorište)	korbanot

Pa kako se **mizbeah haketoret** uklapa u sve ovo?

U našem šiuru na Paršat Jitro, raspravljali smo o dijalektičkoj prirodi susreta između B-ga i Bnei Jisrael na Har Sinaju. U idealnom slučaju, Bnei Jisrael je trebao čuti zapovijedi izravno od B-ga [**'panim be-panim**'].

Međutim, budući da smrtni čovjek nije u stanju podnijeti B-žju Prisutnost (vidi Devarim 5,4-5. 20-25.), B-g je našao za potrebno 'prigušiti' ovaj susret. Zbog ove napetosti, B-g je smatrao potrebnim pokriti Har Sinaj **obla- kom** prije nego što se otkrije:

"Evo dolazim k tebi **be-av he-anan** - u **gustoći oblaka** - kako bi oni mogli čuti dok ti govorim..." (vidi 19,9)

"... I Har Sinaj je bio pun **dima** ['ašan'], jer je B-g sišao na njega s vatrom..." (vidi 19,16-18).

Na taj je način **anan** (oblak) na Har Sinaju učinkovito poslužio kao **sloj zaštite** između:

- Bnei Jisrael u **podnožju** gore, i
- B-žje objave na **vrhu** gore.

Moglo bi se sugerirati da **mizbeah haketoret** ima sličnu funkciju. Kada se **ketoret** [tamjan] prinosi na ugljenu ovog malog žrtvenika, on stvara oblak dima (vidi Vajikra 16,13) u "kodešu". Na taj način, ovaj "anan" [oblak dima]

tvori sloj zaštite između Bnei Jisrael, koji stoje vani u **haceru** - i B-ga, čija prisutnost obitava u "**kodeš ha-kodašim**".

Os: Aron -- Mizbah Ktoret -- Mizbah Ola

Ovo tumačenje podržavaju dva ključna pesukim koja opisuju odnos između **mizbeah ha-ola**, **mizbeah haketoret** i **kodeš kodašim**.

Prvi pasuk naglašava vezu između **mizbeah ha-ola** i **ohel mo'ed**. Dok proučavate ovaj pasuk, primijetite kako se čini suvišnim:

"**olat tamid** [dnevni prinos na mizbeah ha-ola] - za sve generacije, - ispred ulaza u **ohel mo'ed** - pred B-gom [lifnei Hašem] - odakle ću se sastajati s vama - da tamo govorim s tobom" (vidi 29,42).

Naravno, Tora je mogla objasniti gdje se prinosi ova javna žrtva sa polovicom ovih riječi; ipak iz nekog razloga Tora želi naglasiti tematsku vezu između "olat tamid" i mjesta gdje će B-g govoriti Bnei Jisrael.

Zatim, u sljedećoj 'paršiji', Tora daje izričite upute o tome gdje postaviti **mizbeah haketoret**. Obratite pažnju još jednom na frazeologiju ovog pasuka i kako je povezan s gornjim pasukom:

"**I postaviti** ćeš ga [mizbeah haketoret] - ispred **paroheta**, - koji je iznad **aron ha-eduta**, - ispred **kaporeta** koji je na **edutu** - odakle ću se sastajati s tobom." (vidi 30,6).

Iz tog razloga Tora naglašava da se mizbeah haketoret mora nalaziti između ove dvije žarišne točke, tj. duž upravo ove osi koja povezuje **mizbeah ha-ola** s **kodeš kodašim**.

Zapravo, kasnije u istom poglavlju, kada Tora objašnjava kako je načinjen ketoret, ona još jednom naglašava ovu točku:

"...i samljet ćeš ga vrlo fino, i **staviti ga**: pred svjedočanstvo [lifnei ha'edut] - u šator sastanka [ohel moed], - gdje ću se sastajati s tobom; - ono će za tebe biti najsvetije." (vidi 30,36)

'Zaštićeni' B-žanski susret

Na način vrlo sličan onome što se dogodilo na Har Sinaju, B-g 'silazi' s nebesa, da tako kažemo, u **kodeš kodašim**; dok Bnei Jisrael dolazi iz svog tabora, da stanu pred B-ga u **haceru** miškana.

Dakle, glavni dio **ohel mo'ed** služi kao sloj zaštite između B-ga i Bnei Jisrael. Tamo se **ketoret** mora prinositi svaki put kada **kohen** uđe da izvrši svoju službu, što stvara **anan** [oblak dima] da 'zaštiti' **kohena** kada uđe u **kodeš**:

"A Aharon će prinositi **ketoret** svaki dan, ujutro prije nego

(nastavak s 8. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Tecave: Posebna struktura Paršijot HaMiškan**

što bude održavao **menoru**, i navečer kad pali **menoru**..." (30,7-8). [Obratite pažnju i na Vajikra 16,2, gdje Aharon također mora prinijeti ketoret kako bi stvorio sličan oblak dima da zaštiti sebe prije nego što uđe u kodeš ha-kodašim na Jom Kipur!]

Sada kada to znamo, možemo odgovoriti na naše uvođno pitanje. Moglo bi se sugerirati da postavljanjem zapovijedi o izgradnji **mizbeah haketoreta** nakon pesukim sažetka na samom kraju ove cjeline, Tora aludira na svoju jedinstvenu funkciju 'zaštitnog sloja' u ovom zavjetnom susretu. Kako - 'realno uzevši' - Bnei Jisrael možda nisu bili dostojni ovog susreta, Tora naređuje Bnei Jisrael da stave **mizbeah haketoret** u kodeš da služi kao sloj zaštite, da ih zaštiti od Šehine koja obitava u kodeš kedošim.

[Zamijetite sličnost između naravi ovog 'zaštićenog susreta' u miškanu i onoga što smo u našem šiuru na Paršat Jitro nazvali '**planom A**', po kojem B-g razgovara s Mošedom dok je 'prekriven oblakom' tako da narod može tek načuti njihov razgovor. Vidi Šmot 19,9! Vidi također Devarim 5,5.]

Nadalje, dijalektička priroda ovog susreta je naglašena postavljanjem zakona mizbeah haketoreta izvan ove cjeline o Šehini, ali unutar istog dibura!

Cjelina o Ketoretu

Sve do ove točke, paršijot Teruma-Tecave smo tretirali kao jednu, integriranu cjelinu, kao što je naznačeno jednim **diburom** koji predstavlja ove dvije paršijot. Sada moramo razmotriti preostale paršijot (u Paršat Ki Tisa) koje čine posljednjih šest odlomaka veće cjeline **civui ha-miškan**.

Odvojite si minutu da pregledate početak Ki-Tisa (tj. 30,11-31,17) i primijetite kako ona opisuje nekoliko drugih micvot u vezi miškana koje su također 'izostavljene' iz cjeline o Šehini.

Kada ove paršijot navedemo redom, ponovno nalazimo skup 'korica za knjige':

30,1-10 Mizbeah HaKetoret (*početne korice knjige*) (kako je gore objašnjeno)

30,11-16 Mahacit ha-šekel novac prikupljen za financiranje ohel mo'eda

30,17-21 Kijor umivaonica za kohanim da operu ruke

30,22-33 Šemen hamišha posebno ulje za pomazivanje pribora u miškanu i kohanim

30,34-38 Ketoret (*završne korice knjige*) tamjan za mizbeah haketoret

[Na ovom mjestu završavaju **zakoni** koji se tiču miškana. Poglavlje 31 raspravlja o postavljanju Becalela da izgradi miškan i o zabrani rada na šabat (kako bi se spriječila moguća, pogrešna predodžba da je rad za miškan dopušten na šabat).

Iako oni ne uključuju zakone koji se izravno odnose na konstrukciju miškana i njegovih instrumenata, izostavili smo ih iz ove tablice.]

Gornja tablica pokazuje kako (1) **mizbeah haketoret** i (2) micva da se načini **ketoret** čine drugu cjelinu, koja sadrži nekoliko rubnih zapovijedi u vezi miškana.

Paralelna struktura

Dok pregledavate ove paršijot, primijetite kako se pojavljuje prilično nevjerojatna paralelna struktura, ukazujući na izravnu vezu između ove cjeline o Ketoretu i prethodne cjeline o Šehini. Primijetite kako svaka od ovih perifernih zapovijedi u cjelini o Ketoretu odgovara (istim redoslijedom!) povezanoj temi o cjelini o Šehina!

Sljedeća tablica ilustrira ovu paralelu:

TEMA	CJELINA O ŠEHINI	KETORET
Oprema u miškanu	aron, kaporet, šulhan, menora	mizbeah haketoret
Ohel Mo'ed	jeriot, krašim	mahacit ha-šekel le-avodat ohel mo'ed
Hacer	mizbah ha-ola	kijor
Posvećenje	bigdei kehuna & milu'im (za pomazanje kohanim)	šemen hamišha
Dnevna prinos	korban tamid na mizbeah ha-ola	ktoret tamid na mizbeah haketoret

Micvot koji nalazimo u cjelini o Šehini, koje se usredotočuju na B-žji 'hitgalut' u miškanu, nadopunjuje se s micvot u cjelini o Ketoretu, koja se fokusira na potrebu da se zaštiti Bnei Jisrael pri ovom posebnom susretu.

Obratite pažnju i na to kako sve micvot u cjelini o Ketoretu naglašavaju ili kapara ili upozoravaju na smrt koja će nastupiti ako se ne izvede ispravno (vidi 30,10; 30,12; 30,21; 30,33; 30,38; odnosi se na Devarim 5,21-23!).

Potrebna je zaštita od potencijalne kazne koja će doći ako se čovjek ne pripremi na odgovarajući način za ovaj susret s B-gom u miškanu.

Na ovaj način, zakoni mizbeah haketoreta mogu služiti kao vječni podsjetnik na to kako čovjek ne samo da mora cijeniti svoju mogućnost da uživa odnos s B-gom, već mora ostati i svjestan prirodnih granica ovog susreta. ■

Rječnik

miškan - šator sastanka

Ma'amad Har Sinai - kad su stajali kod Sinaja

aron - kovčeg (zavjeta)

Bnei Jisrael - djeca Izraelova

Rabbi Jack Abramowitz:

Tarlag - 613 zapovijedi

98. Neka bude svjetlost: Obveza svakodnevnog palje-nja Menore

Aharon i njegovi potomci će je pripremiti od večeri do jutra ... (Izl 27,21)

"Što?" Čujem vas kako kažete: "Zar se menora ne pali samo na Hanuku?" Ne, naša Hanuka "menora" (odnosno "hanukija") pali se u spomen na čudo vezano uz Menoru, metar i pol visoki svijećnjak koji je stajao u Šatoru i kasnije u Hramu. Menori su pristupali *koheni* putem nekoliko stepenica koje su stajale ispred nje. (*Kohen gadolu* nije bio dopušteno da podigne ruke iznad *cica*, metalne ploče koju je nosio na čelu, i na kojoj se nalazilo B-žje ime. Zbog toga je morao stajati iznad Menore kako bi je pripremio.)

Razlog za ovu *micvu* je da se slava Hrama uveća svjetlošću, čime se izaziva veće poštovanje ljudi koji tamo dolaze. Poput prinošenja žrtava, paljenje Menore bilo je svakodnevna aktivnost koja bi inače bila zabranjena na šabes.

Dio službe Menore činilo je čišćenje čašica u koje se stavljalo ulje, te uklanjanje pepela. Na Menori je bilo sedam krakova; šest vanjskih žižaka bilo je okrenuto središtu. Šest vanjskih žižaka mogli su se paliti jedan s drugoga; ako bi se središnji plamen ugasio, ponovo ga se palilo vatrom sa žrtvenika. Rambam održavanje Menore smatra dijelom *micve*, iako neki drugi autoriteti smatraju održavanje i paljenje Menora dvjema odvojenim *micvama* (možda na temelju Br. 8,2).

Obveza paljenja i održavanja Menore odnosi se na mu-

ške *kohanim* u vrijeme postojanja službe u Hramu. O njoj se raspravlja u Talmudu u Menahos, prvenstveno na stranicama 88a-89a, a kodificirana je u Mišne Tora u trećem poglavlju Hilhosa Tamidina. Ona je 25. od 248 pozitivnih *micvi* u Rambamovom Sefer HaMicvosu.

99. Pravila odijevanja: Obveza za *kohanim* da nose posebnu odjeću

Načinit ćeš odjeću za svog brata Aharona, za slavu i sjaj (Izl 28,2)

100. Drž' se čvrsto: Zabrana da se naprsna ploča ukloni iz efoda

Pričvrstite naprsnu ploču ... da se ne odvoji od efoda. (Izl 28,28)

101. Rrrrip!: Zabrana trganja odjeće *Kohen gadola*

Otvor oko vrata mora biti ojačan ... ne smije se potrgati (Izlazak 28,32)

102. Kad ćemo jesti?: Obveza za *kohanim* da jedu žrtvu za grijeha i prinose zbog krivnje

Oni koji vrše pomirenje kroz njih jest će ih (Izl 29,33)

103. Ahhhhhhhh: Obaveza da se svakodnevno pali tamjan

Na (zlatnom žrtveniku) Aharon će prinositi tamjan miomirisu svako jutro.. (Izl 30,7)

104. Isključivo tamjan: Zabrana spaljivanja bilo čega drugog na zlatnom žrtveniku

Ne smijete prinositi na njemu ... (Izl 30,9) ■

Sefer Hamicvot Hakacar

Zapovijedi koje se danas mogu poštivati

kako ih je sakupio Hafec Hajim

Pozitivne zapovijedi

65. Pozitivna je zapovijed da vlasnik treba dopustiti radniku da jede od onoga s čime radi, kada to raste iz zemlje

budući da Pismo kaže: *Kad uđeš u vinograd svog bližnjeg, onda možeš jesti itd. (D'varim 23,25); i kaže: Kad dođete u uzraslu pšenicu svog bližnjeg, možete trgati klasje itd. (ibid. 26), a iz usmene predaje učimo da Pismo ovdje govori o radniku.*

On može jesti usjeve koji su otrgnuti i one koji nisu, rad s kojima još nije završen, a tim činom [svoga rada] posao je dovršen [čime se stvara obaveza desetine ili *hale* - §57]. To, dakle, znači ne prije završetka posla niti nakon završetka posla, već samo tijekom dovršavanja posla. A da bi vlasniku vratili gubitak (izgubljeno radno vrijeme), učenjaci su učili (*Talmud, Bava Meci'a 91b*) da radnici trebaju jesti dok hodaju od jedne brazde do druge i dok se vraćaju s vinske preše [iako tada zapravo ne rade], kako ne bi prekidalı svoj posao i sjeli da jedu, nego da jedu za vrijeme posla dok hodaju i tako ne bi bespo-

sličarili od posla.

Ako netko čuva urod koji se drži za tlo, on nikako ne smije jesti [od toga], jer čuvar nije poput onoga koji fizički radi. Ako osoba čuva požnjevene usjeve, ona može jesti [od toga], ne po zakonu Tore, nego po normama zemlje.

Primjenjuje se svuda, u svako doba, i za muškarca i za ženu.

Negativne zapovijedi

162. Negativna je zapovijed da se ne podigne nikakav stup, ni na kojem mjestu

jer Pismo kaže, *niti ćeš si postaviti stup (D'varim 16,22)*. Pojam stupa predstavlja objekte načinjene od kamena oko kojega bi se svi skupljali. Čak je i za služenje Vječnome zabranjeno [načiniti ga], jer to je način na koji to neznabošci rade. Ako netko sagriješi i podigne stup na kojem god mjestu, čak i za službu B-gu blagoslovenom, treba ga bičevati.

Ovo je na snazi na svakom mjestu i u svako vrijeme, i za muškarce i za žene.■

Rabbi Dr. Azriel Rosenfeld:

Šulhan Aruh

Šulhan Aruh ("postavljeni stol") skup je onih područja halahe - židovskog vjerskog prava - koja su danas primjenjiva. Sastavio ga je Rabi Yosef Karo iz Safeda (Izrael) otprilike 1560. godine, i postao je općeprihvaćen kao mjerodavan nakon što ga je Rabi Moshe Isserles iz Krakova (Poljska) oko 1570. godine nadopunio napomenama (poznatim kao Mapa - "stolnjak") iznoseći pravorijeke kojih se drže aškenaski Židovi.

Dio II: Jore De'a

Poglavlje 12 – Moda, magija, život u opasnosti

Osoba se ne smije odijevati ili nositi frizuru ili postaviti svoj stol ili ukasiti svoju kuću na način koji je jednak onome idolopoklonika jer je ta stilistika izvorno bila povezana s idolopoklonstvom, no dopušteni su načini i navike čije su svrhe razumne, a Židovu koji mora stupati u kontakt s ne-Židovima dopušteno je da koristi njihov stil (178,1-3; 179,17-18).

Zabranjeno se konzultirati s astrolozima ili se oslanjati na predskazanja, ali je dopušteno preferirati ili izbjegavati određene dane u tjednu ili mjesecu za određene aktivnosti ili donositi odluke na temelju ishoda nekog događaja (179,1-4). Zabranjeno je koristiti se vradžbinama kako bi se kontroliralo životinje ili u medicinske svrhe osim da bi se izbjegla opasnost (179,5-11), ali je dopušteno koristiti amajlije za zaštitu od ozljeda ili bolesti (179,12). Zabranjeno je savjetovati se s duhovima mrtvih (179,13-14), i općenito treba izbjegavati imati posla s demonima (179,16.19.). Zabranjeno je prakticirati magijske obmane ili učiti od magova (179,15.19.). U vezi korištenja B-žanskih imena u nadnaravnne svrhe vidi 246,21.

Tetoviranje je zabranjeno, kao i rezivanje tijela ili čupanje kose u idolopokloničke svrhe ili kao znak žalovanja (180,1-12; 344,11). Muškarcu je zabranjeno da britvom obrije "uglove" na svojoj glavi ili bradi ili da uglove na svojoj glavi podreže vrlo kratko makar i škarama (181,1-12). Muškarac se ne bi trebao odijevati ili podrezivati kosu na način kako to čine samo žene u tom društvu i obrnuto (182,1-5). Muškarcu koji ima sijede dlake zabranjeno je uklanjati ih ili bojati ih (182,6). U vezi uporabe ogledala vidi 156,2; 182,6.

Zabranjeno je prodavati oružje ili opasne predmete nepouzdanim ljudima, ali se oružje može prodavati vlastima (151,5-6). Zabranjeno je životinje povjeriti ljudima koji čine bestijalnosti ili ih ostaviti nasamo s ljudima koji su ubojice ili bludnici (153,1-4; 156,1) ili stupiti u bilo ka-

kav odnos koji bi mogao dovesti do toga da se bude optužen za ubojstvo (154,1-2; 155: 1-2). Zabranjeno je iznajmljivati polja ili prodavati kuće ne-Židovima u zemlji Izraelu, ili im prodavati tamošnje biljke osim pod uvjetom da se posijeku (151,7-8), ili im prodati ili iznajmiti mnogo kuća odjednom u Židovskom području, ili im iznajmiti kuće ako postoji mogućnost da će oni u njih unijeti idole (151,9-10).

Stvari od kojih je biblijski zabranjeno stjecati korist ne smiju se koristiti u medicinske svrhe čak i ako je život pacijenta u opasnosti, ali druge zabranjene stvari (uključujući ono od čega je rabinski zabranjeno ostvarivati korist) mogu se normalno koristiti kada postoji opasnost za život i iznimno čak i kada ne postoji opasnost po život ako nijedan drugi lijek nije dostupan (155,3). Osobu čiji je život u opasnosti mora se spasiti osim ako ona nije nepopravljivi grešnik (vidi 158,1-2).

Osoba bi trebala radije dopustiti da bude ubijena nego da negativnu zapovijed prekrši javno ili zbog vjerske prisile, ili da počinu ubojstvo, blud ili idolopoklonstvo (157,1). Vlastiti se život ne može spasiti po cijenu života druge osobe (157,1), ali se vlastiti život smije spasiti putem obmane (vidi 157,2-3)■

David Gurwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik

Tenufa, keren i navl

tenufa

Danas je 7. adara - dan na koji je umro Moše Rabeinu. Mjesto na kojem se nalazi njegov grob nije nam poznato, pa će u tom duhu moja današnja priča uključivati brojne stvari čija je točna lokacija skrivena ...

Nakon što smo prošlog tjedna govorili o *teruma*, Paršat Tecave uvodi koncept *tenufa* תנופה (Šmot 29,24.26.27). Razmatrajući o značenju *tenufe* - neki kažu da ona znači "podignut" (slično *terumi*, i aramejskom prijevodu koji koristi isti korijen), dok drugi kažu "mahati".

Korijen נוף (ili נפנף) kao "mahati" dovodi nas do naziva za zastavu, prema Kleinu "ono čime se maše amo-tamo". Horowitz ovdje ističe zanimljivo otkriće. U engleskom i hebrejskom, kada je "N" drugo slovo sloga, teško ga je izgovoriti pa ga se često ispušta. Stoga na engleskom kažemo "illegal", a ne "inlegal", "irreligious", a ne "inreligious". U hebrejskom je slovo *nun* poznato kao "slabo slovo", i ono ispada iz mnogih riječi - *nofel* נופל u budućem vremenu postaje *e'pol* אפול. Horowitz daje dugačak popis riječi u kojima *nun* ispada (How the Hebrew Language Grew - Kako je rastao hebrejski jezik, str. 32-38). Jedan od primjera koje on daje je naziv za zastavu. Ako je korijen נוף, imenica bi trebala biti *manpa* מנפה. Ali *nun* otpada (naša prva skrivena stvar), pa nam ostaje riječ מפה - *mapa*. Mapa može značiti zastava, ali i karta i stolnjak.

Horowitz ističe da "zato što su se karte slikale na platnu, *mapa* je na latinskom dobila značenje 'karta'. U francuskom je ta riječ postala *nappa*, od čega je nastala engleska riječ za salvetu (*napkin*). Na engleskom je ta riječ postala "*napron*". No, *N* je ponovno otpao i umjesto da je nazovemo "*napron*", počeli smo je nazivati "*apron* - pregača". (Postoji čitav niz slučajeva kao što je ovaj: "*ewt*" je postao "*newt*", "*ickname*" je postalo "*nickname* - nadimak".)

Treća skrivena stvar nije etimološke prirode, već samo jedna zabavna priča. Počeo sam istraživati ovaj pojam nakon što sam sinoć kasno došao kući s posla. Pokušao sam pronaći korijen נוף u svom hebrejskom konkordansu i nisam ga mogao pronaći. Tražio sam opet i opet, i već sam pomislio da ga ne uspijevam pronaći zbog svoje iscrpljenosti. Ispostavilo se da u mojoj knjizi nedostaje upravo stranica s tim korijenom ...

keren

Jedan mi je čitatelj pisao i upitao me kako je došlo do toga da *keren* קרן znači i "rog, zraka" i "fond"?

I Even-Shoshan i Klein kažu da postoje dva moguća odgovora. Pogledat ćemo svaki od njih, ali prvo pogledajmo ta dva značenja.

Prvi pojam u rječniku za *keren* nalazi se na mnogo mjesta u biblijskom hebrejskom i ima niz značenja:

- rog (kao rog životinje)
- *šofar* (napravljen od roga)
- snaga, moć (figurativno je povezano sa snagom roga)
- zraka, snop svjetla (zrake izviru iz svog izvora poput roga. Pogrešno tumačenje biblijskog stiha koji opisuje zrake koje su zračile iz Mošea navelo je mnoge kršćane da vjeruju da je Moše, zapravo svi Židovi, imao rogove).

(nastavak s 12. stranice) **David Curwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik** **Tenufa, keren i navi**

- kut, točka (opet, vezano uz ideju "izbočine")
- spremnik (rog je korišten za držanje stvari, poput ulja, hrane, itd.)

Keren značenja "fond, kapital, glavnica" je financijski pojam i nalazi se u postbiblijskom hebrejskom. On je uvijek naveden kao poseban pojam u rječniku.

Mada, kao što sam naveo, i Klein i Even-Shoshan kažu da se ovo kasnije značenje *kerena* moglo razviti iz ranijeg, nijedan ne objašnjava kako. Horowitz, međutim, piše (str. 63):

Budući da se *keren*, rog, koristio za skladištenje ulja, postupno je poprimio općenito značenje spremnika, ili mjesta gdje se stvari skladište. Iz takvog korištenja razvilo se značenje "fond".

On ne citira nikakve stihove, ali njegova uporaba u Šmuel I 16,13 - *keren hašemen* - קרן השמן "keren ulja" (koje se koristilo za pomazanje kraljeva) jedan je primjer ove uporabe. Tako se *keren* odmaknuo od roga koji se koristi za skladištenje ulja i postao fond koji se koristio za "skladištenje" novca.

Alternativno objašnjenje kaže da dva značenja *kerena* imaju različite korijene. Za značenje "fond", Klein daje ovu etimologiju, koja nije povezana s "rogom":

posuđen iz akadskog *qerenu* (= hrpa, gomila, stog; gumno), *qaranu* (= nagomilan, na hrpi)

To bi značilo da je taj smisao *kere-na* srodan hebrejskom *goren* גורן - "gumno, mjesto gdje se vije žito", jer oba imaju isti akademski korijen.

Etimologija *kerena* kao roga je uistinu drevna, i mnogi izvori joj pronalaze srodne riječi na indo-europskim jezicima.

navi

Hebrejska riječ za "proroka" - נביא *navi* ima iznenađujuće velik broj predloženih etimologija. Pogledajmo neke od njih.

Klein daje sljedeću etimologiju za *navi*:

Vjerojatno izvedeno od osnove נבא (=sazvati, proglasiti); u skladu s tim, izvorno značenje *navi* vjerojatno je bilo "čovjek koji saziva ili objavljuje".

Zatim ima ovaj unos za korijen נבא:

Akadski *nabu* (= sazvati, proglasiti, objaviti), arapski *naba'a* (= izgovorio je tihim glasom, najavio), *naba'* (= najava, informacija), *nab'ah* (= tihi zvuk).

Jedan članak Daniela E. Fleminga citira Albrighta koji kaže da je *navi*

imenica od pasivnog oblika semitskog korijena *nb'*, "pozvati" ... Prorok je stoga "pozvan" od B-ga.

Na kraju, on preferira ovu teoriju:

Sirijski *nabu* je najbolje razumjeti kao onoga koji priziva bogove, a imenica bi trebala biti aktivni particip glagola *nabu*, "imenovati" ... hebrejski *nabi* je najbolje objasniti istom etimologijom.

Rječnik Ben Yehuda kaže da arapski glagol značenja "objaviti, obavijestiti" imao smisao nekoga koji ide od zemlje do zemlje, i vjerojatno je taj osjećaj hodanja od mjesta do mjesta bio njegovo izvorno značenje, budući da bi takvi putnici bili oni koji informiraju.

Isti izvor sugerira i drugu teoriju, koja ga povezuje s drugim arapskim korijenom, koji ima značenje "probuditi se iz sna", pri čemu se u ne-

čijem srce odjednom probudi potreba da o nečemu govori.

Vratimo li se akademskoj vezi, akademski rječnik ima sljedeći unos za *nabu*:

G. dati ime (+2 acc.); zazivati (boga); naimenovati; izdati propis, odrediti D. naricati, kukati Š. navesti da se objavi N. nadjenuti ime; biti postavljen, pozvan

Ovaj posljednji smisao, "biti imenovan, postavljen", podsjeća na etimologiju koju je predložio moj prijatelj Michael Gerver. On je napisao:

Iako to nigdje nisam vidio, čini se mogućim da je arapski *nawaba*, "zastupati", "zamjenjivati", povezan s hebrejskim נבא "govoriti", ako je arapska riječ izvorno značila "govoriti za, u ime nekoga". Arapski *nawaba* izvor je arapskog *na'iba*, "vice-kralj", čija je množina *nuwab* izvor, preko hinduskog ili urdu, engleskog *nabob*.

Čak i ako *nawaba* ne znači "govoriti za", ona bi još uvijek mogla biti povezana s *nabob* preko akademskog "naimenovati". Evo navoda Online Etymology Dictionary za *nabob*:

Oko 1610. godine, "zamjenik guvernera u Mogulskom Carstvu", anglo-indijski, iz hinduskog *nabab*, od arapskog *nuw-wab*, počasna množina od *na'ib* "potkralj, zamjenik", od osnove *n-w-b* "zauzeti nečije mjesto." Također se koristilo za Europljane koji su se vraćali iz Indije nakon što su tamo stekli bogatstvo, stoga znači "vrlo bogat čovjek" (1764.).

Niti ja nemam dokaza za to (iako, kao i uvijek, pozdravljam pomoć čitatelja), ali uživam u mogućnosti da razmatram o *nabobu* koji osim "boga-taš" može značiti i "važna osoba".■

Rabbi Shmuel Rabinowitz:

Vladati ili služiti?

Tjedni odjeljak Tore, Tecave, izra-
van je nastavak prethodne paraše,
Teruma. Ova dva odjeljka bave se
pripremanjima koje su potrebne za rad
u Miškanu, Šatoru – privremenom
svetištu koje je pratilo djecu Izraelo-
vu tijekom njihovih lutanja pusti-
njom, sve do izgradnje stalnog Hra-
ma u Jeruzalemu. Međutim, dok se
Parašat Teruma usredotočuje na
strukturu samog Šatora i posuđa
smještenog unutar njega, skicirajući
precizan plan za Šator i njegovo po-
sude, Parašat Tecave se bavi prven-
stveno pripremom pojedinaca koji
su predviđeni za rad u Šatoru i up-
ravljanju njime – svećenika Aharona
i njegovih sinova.

Ova priprema je bila usmjerena na
dva područja: jedno se odnosi na
posebnu odjeću svećenika. Ova od-
jeća mora biti izrađena od točno od-
ređenih tkanina, posebno odjeća Ve-
likog svećenika, koja je izrađena "za
čast i za ljepotu". Drugo područje na
kojem se izražava priprema sveće-
nika je sedam dana "milu'im", se-
dam dana u kojima su Aharon i
njegovi sinovi uvježbavali rad u
Šatoru.

Među detaljima odjeće Velikog
svećenika nalazi se nekoliko dragih
kamenova ugrađenih u nju. Na svo-
jim prsima, Veliki svećenik nosi
"Hošen", vrstu ukrasa ukrašenog
dragim kamenovima na kojima su
ugravirana imena dvanaest Izraelo-
vih plemena: Ruben, Šimun, Levi,
Juda, Jisahar, Zebulun, Dan, Naftali,
Gad, Ašer, Josip i Benjamin. Svaki
kamen nosi ime jednog od Izraelo-
vih plemena, što čini sveukupno
dvanaest kamenova. Osim toga, na
svojim ramenima, Veliki svećenik
nosi dva dodatna kamena, a na sva-
kom od njih ugravirano je po šest
imena plemena.

Zašto su imena Izraelovih pleme-
na bila ugravirana na odjeću Veli-
kog svećenika? Tora odgovara na to
pitanje. Što se tiče kamenova koje
Aharon nosi na svojim prsima, reče-
no je:

*Tako će Aharon nositi imena sinova
Izraelovih na sudačkom hošenu nad
svojim srcem kad ulazi u Svetinju, kao
spomen pred B-gom u svako vrijeme.
(Izlazak 28:29)*

A što se tiče dva kamena na njego-
vim ramenima, dano je slično obra-
zloženje:

*...i Aharon će nositi njihova imena
pred B-gom na svoja dva ramena kao
spomen. (Izlazak 28:12)*

Veliki svećenik nosi sjećanje na
djecu Izraela pred B-gom na dva
mjestu na svom tijelu: na svom srcu
i na svojim ramenima, tako da djeca
Izraela budu "kao spomen".

Tumačenja u vezi sa značenjem
ovog "spomena" razlikuju se od ko-
mentatora do komentatora. Mnogi
od njih razumjeli su da je svrha toga
da se svećenik prisjeća djece Izraelo-
ve pred B-gom. Međutim, drugi
komentatori, poput Ralbag-a (Pro-
vansa, 1288.-1344.) i Dona Isaaca
Abarbanela (Portugal i Španjolska,
1437.-1509.), objasnili su da je svrha
graviranja imena na kamenove za
samog svećenika, tako da Veliki
svećenik uvijek ima na umu da u
Hramu djeluje u ime naroda.

Uloga svećeništva je osjetljiva. S
jedne strane, svećenik je odgovoran
za obrede u Hramu kao predstavnik
i delegat cijelog naroda. S druge
strane, ova uloga može izazvati kod
svećenika uobraženost, dominaciju,
pa čak i korupciju. U kasnijim gene-
racijama nalazimo svećenike koji su
svoj status i ulogu iskorištavali na
nepošten način, za osobnu korist. O
tome se pripovijeda u Knjizi o Sa-
muelu o sinovima svećenika Elija,
Hofniju i Pinehasu, koji su se nepo-
šteno ponašali prema muškarcima i
ženama koji su dolazili u Šator u
Šilu.

Veliki svećenik koji na svojim ra-
menima i na svom srcu uvijek nosi
imena djece Izraelove mora se u
svako vrijeme sjećati da ne služi u
Hramu zbog dodatnih povlastica
koje su mu dodijeljene. Svećenik
služi narodu radeći pred B-gom.

Ne zahtijeva se samo od svećenika
da ne dominira nad narodom. Svaki
vođa i javna osoba moraju imati na
umu da nisu iznad drugih, već, na-
protiv, tu su da im služe.

To je ilustrirano u Babilonskom
Talmudu (Traktat Horajot, stranica
10) o dvojici učenjaka, Rabi Elazaru
Hismi i Rabi Johananu ben Gudga-
di, koji su bili siromašni, pa im je
Raban Gamaliel dodijelio položaj u
svojoj kući za učenje kako bi se mo-
gli uzdržavati od toga. Ali njih dvo-
jica su nastavili sjediti u stražnjim
redovima kuće za učenje. Kad je
Raban Gamaliel to vidio, ukorio ih
je: "Mislite li da vam dajem vlast?
Dajem vam službu!"

Što više imamo na umu da uloga
učitelja, odgajatelja ili javne osobe
nije vladati, već služiti – to ćemo
vjernije i uspješnije ispunjavati svoje
uloge.■

Rabbi Mordechai Kamenetzky:

Zvončlci na skutovlma odjeće

Ovaj tjedan Kohen Gadol (Veliki svećenik) dobiva zapovijedi o odijevanju. Tora nalaže izradu osam kompleksnih odjevnih predmeta koje Aharon mora nositi u svakom trenutku. Svaki odjevni predmet funkcionira na određenoj duhovnoj razini. Međutim, čini se da jedan od njih ima i svjetovni razlog postojanja.

Tora nalaže Kohen Gadolu da nosi *me'il*, odjevni predmet od plave vune s četiri kraja koji se nosi poput reklamnog panoa. Skut ove veličanstvene odore bio je ukrašen naizmjeničnim nizom od 72 zlatnih zvončića koji su zvonili te malih šipaka.

Za razliku od većine odjevnih predmeta, gdje Tora samo zapovijeda što treba sašiti, Tora objašnjava svrhu *me'ila*. Izlazak 28:34: "Njegov se zvuk (tj. zvuk zvončića) treba čuti pri ulasku u Svetište pred Hašema." Tora dalje nastavlja govoriti da ako se Kohen Gadol usudi ući u Svetište bez tog zvončićima ukrašenog odjevnog predmeta, on podliježe odredbi o preuranjenoj smrti.

Gotovo je nemoguće shvatiti božansko obrazloženje za svaki odjevni predmet. Pisana Tora ne daje izričito objašnjenje zašto Kohen mora nositi pojaseve, tunike i turbane. Ipak, kad nam govori o zvončićima na donjem rubu *me'ila*, ona opravdava njihovo postojanje vrlo svjetovnim razlogom: "Njegov se zvuk treba čuti pri ulasku u Svetište pred Hašema." Naši učenjaci objašnjavaju da nam Tora daje moralnu pouku: čovjek se treba najaviti prije ulaska u bilo koju prostoriju.

Ostajem zapanjen. Zar Hašem, kojem je poznat svaki potez smrtnika, na vratima svog Svetišta drži natpis "pokucaj prije ulaska"? Zašto je, od

svih mogućih mjesta, ovo mjesto na kojem se podučava bonton? Zar Tora nije mogla pronaći svjetovnije mjesto da ljude pouči primjerenom ponašanju pri ulasku u prostoriju?

Mlada udovica koja je ušla u radnu sobu Reb Shloma Zalmana bila je vidljivo uznemirena. Pored usamljenosti i boli koje je proživljavala, odavala je dojam hitnosti. Proganjala ju je stalna grižnja savjesti. Htjela je učiniti nešto duhovno u spomen na svog dragog supruga. Možda bi trebala osnovati fond za besplatne zajmove ili donirati knjige knjižnici ješive. Ili je možda trebala poduzeti neko duhovno samousavršavanje.

Reb Shlomo Zalman sačekao je da ona završi, a zatim joj je naložio da pažljivo poslušaj njegov savjet. "Razumijem tvoju potrebu da učiniš nešto duhovno kao tikun (uzdizanje) za dušu tvog supruga. Ovo je moj savjet tebi. Izađi i kupi igračke za svoju djecu, odvedi ih u park i uživaj u životu s njima. Ostavi se potrage za velikim duhovnim tikunom i pomozij svojoj djeci da se raduju životu. To će donijeti najveći tikun tvom suprugu."

Kohenovi zvončići sve nas podučavaju jednu veliku lekciju. Pri ula-

sku u Svetinju nad svetinjama, Kohenove misli mogu postati toliko usredotočene na postizanje visoke razine duhovnosti da može zaboraviti osnovnu ljubaznost. Može zaboraviti pokucati prije ulaska. Tora nam govori da potraga za duhovnošću nikada ne može zamijeniti osnovna pravila ponašanja. Mi nerijetko sanjamo i težimo visokim duhovnim idealima. Koliko puta nagazimo druge da bismo ih ostvarili? Koliko vrata razvalimo da bismo nametnuli naše moralne vrijednosti onima koji nas ne slušaju?

Ovaj tjedan Tora nam govori da čak i Veliki svećenik — najsvetiji od svih smrtnika — dok se približava Kodeš HaKodašimu — najsvetijem mjestu — s ciljem da obavi najduhovniji od svih židovskih obreda — mora zapamtiti jednu običnu stvar. To je ona ista stvar koje se siromašni poljodjelac mora sjetiti prije nego što umoran uđe u svoj dom: elementarnu ljubaznost. Ne zaboravite pokucati. A prvo i najvažnije mjesto da nas se podučij toj lekciji je Svetinja nad svetinjama.

Gut šabes ■

(nastavak s 16. stranice) **Rabbi Lord Jonathan Sacks: Zdrobljeni za svjetlost**

ljanja proveo kroz dobre godine sa poniznošću. A sada ga je kroz godine boli proveo sa hrabrošću.

Naša *parša* započinje riječima: "Zapovijedi Izraelcima da ti donesu čistog ulja od maslina, gnječenih za svjetlost, tako da bi svijećnjak uvijek gorio" (Izlazak 27,20). Mudraci su iznijeli usporedbu između masline i židovskog naroda. "Rabi Joshua ben Levi je pitao, zašto se Izrael uspoređuje s maslinom? Kao što je maslina najprije gorka, a zatim slatka, tako i Izrael trpi u sadašnjosti, no veliko dobro sačuvano je za njih u vremenu koje dolazi. I baš kao što maslina pušta svoje ulje tek kad je gnječena – kao što je pisano, 'čisto ulje od maslina, gnječenih za svjetlost' – tako i Izrael ispunjava (u svom punom potencijalu) Toru samo kada je pritisnut patnjom."

Ulje je, naravno, bilo za menoru, čije neprestano svjetlo – najprije u

Šatoru sastanka, zatim u Hramu, a sada kada nemamo Hram, više mistično svjetlo koje sjaji iz svakog svetog mjesta, života i djela – simbolizira božansku svjetlost koja ispunja svijet za one koji ga gledaju očima vjere. Kako bi proizvelo svjetlo, nešto mora biti zdrobljeno. I u tome je lekcija koja može promijeniti život.

Naš je zadatak unositi svjetlo u mračna mjesta naših i tuđih života

Patnja je loša. Judaizam ne pokušava sakriti tu činjenicu. Talmud daje listu raznih mudraca koji su se razboljeli. Kada su im postavili pitanje, "Jesu li vam drage vaše patnje?" oni su odgovorili, "Niti patnje, niti njihova nagrada." Kada zapadnu nas ili nekog nama bliskog, mogu nas dovesti do očaja. Umjesto toga,

možemo na njih odgovoriti stoički. Možemo vježbati atribut *gevure*, snage u nedaćama. No, postoji i treća mogućnost. Možemo odgovoriti kao što je odgovorio Henry, sa suosjećanjem, dobrotom i ljubavlju. Možemo postati poput masline koja, kada je stisnuta, proizvodi čisto ulje koje daje gorivo svjetlu svetosti.

Kada se loše stvari događaju dobrim ljudima, naša se vjera nađe pred izazovom. To je prirodna reakcija, a ne heretička. Abraham je pitao, "Neće li Sudac cijele zemlje učiniti po pravdi?" Mojsije je pitao, "Zašto si nanio štetu ovom narodu?" Pa ipak, na kraju, pogrešno pitanje je, "Zašto se to dogodilo?" Nikada nećemo znati. Mi nismo B-g, niti bismo to trebali pokušavati biti. Ispravno pitanje glasi, "Sada kad se to dogodilo, što ja trebam učiniti?" Na to, odgovor nije misao, nego djelo. Iscijeliti ono što može biti iscijeljeno, medicinski na razini tijela, psihološki na razini uma, duhovno na razini duše. Naš je zadatak donositi svjetlo u mračna mjesta naših i tuđih života.

To je ono što je Henry učinio. Renata je i dalje patila. Isto tako i on. Ali njihov duh je nadvladao njihovo tijelo. Pritisnuti i slomljeni, oni su zračili svjetlošću. Neka nitko ne misli da je to lako. To traži veliki čin vjere. Pa ipak, upravo to je mjesto na kojem osjećamo snagu vjere da mijenja živote. Baš kao što velika umjetnost može bol pretvoriti u ljepotu, tako velika vjera može bol pretvoriti u ljubav i svetu svjetlost.

Šabat šalom.■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Berel Wein:

Odjeća primjerena ulozi

Čitanje Tore od ovog tjedna bavi se odjećom i odorama Aronove djece, svećenika i Velikog svećenika Izraela. Na prvi pogled, odjevni predmeti koje su ti ljudi trebali nositi predstavljaju sukob ideja i proturječne pravila. S jedne strane, odjeća običnih svećenika bila je jednostavna, skromna i diskretna - kapa, pojas u obliku lente, hlače i tunika. Bila je potpuno bijele boje i predstavljala je čistoću tijela i duše, i poniznost u ponašanju i stavu.

Čak je i Veliki svećenik Izraela nosio ove osnovne, jednostavne haljine čitavo vrijeme svoje službe u Hramu. Međutim, Veliki svećenik je nosio četiri dodatne haljine po kojima su se on i njegova služba razlikovali od običnog svećenika. Ova četiri odjevna predmeta - zlatna pločica na njegovom čelu, dugi plavi haljetak, spojница ukrašena pramenovima vune i zlatnim zvoncima, te višebojna odjeća s kompliciranim uzorkom sa naramenicama koje su držale zlatnu ploču. Ploča na grudima imala je 12 dragulja i dva velika kamena nalik dijamantima na naramenicama, to su svakako bile haljine koje su odavale ponos, grandioznost i dostojanstvo.

Odjeća koju je Veliki svećenik nosio u suštini je bila kontradiktorna, jer su neki od odjevnih predmeta trebali odražavati poniznost i skromnost, jednostavnost i čistoću, dok

su druge haljine koje je nosio odražavale grandioznost, raskoš, bogatstvo i moć. U tom naizglednom proturječju, po mom mišljenju, leži duboka i važna poruka, koja ima važnost i za nas danas.

Osnova svake osobe, predstavljena jednostavnim haljinama običnog svećenika i donjim haljinama samog Velikog svećenika, uvijek mora odražavati poniznost, jednostavnost i čistoću. U Talmudu nam je rečeno da se G-spod, da tako kažemo, gnuša osobnog osjećaja veličine i nadmenog ponosa.

Maimonides nas uči da je u pitanjima poniznosti dopušteno ići u krajnost.

Maimonides nas uči da je u pitanjima poniznosti dopušteno ići u krajnost kako bi izbjegli oholost, ponos, umišljenost i brigu samo za sebe. Ipak, Tora od vođa i učenjaka zahtijeva određenu količinu - jednu šesdesetčetvrtinu - samopouzdanja i borbe za svoja prava i vlastitog ponosa.

Kada bi Prvosvećenik nosio samo jednostavnu odjeću, time bi se automatski snizio njegov status i utjecaj na ljude kojima treba služiti i duhovno ih uzdizati. Stoga moramo do-

dati grandioznu i veličanstvenu odjeću kako bismo mu omogućili da ispunji svoju ulogu predvodnika i vršenja utjecaja. Ali ispod četiri haljine grandioznosti, on još uvijek nosi jednostavne bijele haljine koje predstavljaju poniznost i čistoću. Stoga on na Jom Kipur nekoliko puta presvlači svoju odjeću. Kod nekih službi koje vrši on nosi samo bijele jednostavne haljine, dok je u drugim prilikama on ovlašten da nosi svoje dostojanstvene haljine.

To je uvijek ta ravnoteža koju Tora traži od svih nas, a posebno od naših vođa... da nikada ne padnu u zamku oholosti, već da uvijek shvaćaju da čak i odora može utjecati na javnost za čije vodstvo su zaduženi.

Govoreći tako detaljno o haljinama Aharonu i njegovih potomaka dok su obavljali svoje dužnosti najprije u Miškanu/Šatoru, a kasnije u Hramu u Jeruzalemu, nameće se očito pitanje: zašto je potrebno da Tora posveti toliko prostora i detalja tako tehničkoj stvari. U čemu je tako veliki značaj toga kako su te haljine izgledale i od kojih su materijala proizvedene?

O tome sam pisao prethodnih godina, ali sada imam drugačiji uvid u tu materiju, i želim ga podijeliti s vama. Dok sam bio ovdje u Sjedinjenim Američkim Državama, moj se posjet poklopio sa Super Bowlom

(nastavak s 18. stranice) **Rabbi Berel Wein: Odjeća primjerena ulozi**

utakmicom američkog nogometa, koja je bila u središtu pozornosti tri stotine milijuna ljudi. Ova igra je industrija sama po sebi, generira milijarde dolara za sve vrste poslovnih branši koje su nekako kolateralno povezane sa samom igrom.

Jedan od glavnih izvora ovog kolateralnog prihoda je prodaja dresova momčadi koje su sudjelovale u utakmici za osvajanje prvenstva. Sada, logično govoreći, zašto bi itko bio spreman platiti neprimjereno visoku cijenu kako bi nosio dres s logom tima kojem ne pripada i ime neke druge osobe koja je potpuni stranac onome koji ga nosi? Ipak, takva je priroda ljudskih bića. To je poriv da se poistovjetimo s nečim ili s nekim većim od prosječnog pojedinca. A odjeća je najjednostavniji način za takvo indirektno poistovjećenje.

Tora to prepoznaje kad opisuje haljine Aharona i njegovih potomaka kao haljine "časti i slave". Čast i slava se obično pridodaju kada se želi opisati osjećaje i statusa onih koji nose tu veličanstvenu odjeću.

Međutim, to se također može protumačiti i kao način na koji običan Židov reagira kada vidi Velikog svećenika u njegovoj svetoj uniformi. Oni se osjećaju počašćenima i slavnima, dijelom velike vjere s herojskim vođama, poistovječeni s vizijom i obećanjem sa Sinaja.

Za plemenite ljude, detaljan opis odjeće i odjevnih predmeta služi samo da bi pojačao taj osjećaj identifikacije s nečim većim i trijumfalnijim. Uz to tu je prisutna i ta generacijska povlastica odjeće koja se ne mijenja stoljećima.

Djed i unuk imaju isti osjećaj vlastitog ponosa i duhovne poistovjećenosti. Taj osjećaj pripadnosti židovskom narodu, njegovoj vjeri, njegovoj prošlosti i budućnosti, ključ je židovskog opstanka tijekom stoljeća. I dosljedni moralni standardi Tore nekako odgovaraju nepromje-

njivom opisu svetog ruha svećenstva židovskog naroda.

Fascinantno je primijetiti da što je sportski dres stariji, što je bliži izvornom dizajnu i materijalu, to je ljudima vrijedniji. Pa, na mnogo uzvišeniji način, isto vrijedi i za svećeničku odjeću. Izvorna Tora je ta koja nosi vječnu vrijednost i čija vrijednost se ne smanjuje kroz generacije.

Vječno svjetlo

Koncept vječnog svjetla na mjestu štovanja drevna je ideja koja potječe iz uvodnog dijela ovotjednog čitanja Tore. Vječno svjetlo predstavlja neugasivi duh i životnost vječne duše koju je G-spod usadio u ljudska bića. Ljudski život se može oduzeti, ali duh života, koji je toliko jedinstven ljudskim bićima, izgleda da nikada ne nestaje.

U ovotjednom čitanju Tore, učimo da se vječno svjetlo mora održavati i njegovati. To zahtijeva da ljudska bića, u ovom slučaju potomci Aro- na, svećenici Izraela, pripremaju gorivo i pale to vječno svjetlo. Postojao je vječni plamen koji se održavao na žrtveniku u Šatoru i u svetom Hramu. Taj je plamen postojao i neprestano se održavao živim B-ž- jim čudom. Postojao je tijekom cijelog

vremena prvog Hrama, ali to je bilo jedno od čuda koja se nisu ponovo pojavljivala u vrijeme drugog Hrama i nakon toga. No, vječno svjetlo koje je trebalo zapaliti i održavati na velikom svijećnjaku u Hramskom zdanju nije imalo svrhu da bude obdareno takvim čudom. Ovo je svjetlo zahtijevalo stalnu ljudsku pozornost i sudjelovanje.

Iz toga možemo zaključiti da postoje dva oblika vječnosti u ljudskim životima i ljudskoj povijesti. Jedan je posvema božanskog podrijetla, čudesan i zadivljujuć, koji djeluje potpuno neovisno o ljudskim naporima, uobičajenim zakonima i zakonima prirode. Drugi put vječnosti, kojeg predstavljaju osobe poput svijećnjaka, u potpunosti ovisi o ljudskom sudjelovanju, brizi i pažnji.

Ljudska bića često brkaju ove dvije vrste vječnog svjetla. Kad je riječ o određenim stvarima, uglavnom duhovne ili obiteljske naravi, u velikoj se mjeri oslanjamo na čuda koja će nas održati i omogućiti nam da pobegnemo od naših poteškoća. Što se tiče naših osobnih života, naše profesije i naše politike, smatramo da su ta područja ljudskog života u potpunosti u našoj moći i nadležnosti da ih kontroliramo i oblikujemo. Međutim, Tora nas uči da su oba oblika vječnog svjetla, ono čudesno i ono koje zahtijeva ljudski trud i pažnju, uvijek s nama.

Zato je u Šatoru, a kasnije i u samom prvom Hramu, vječno svjetlo bilo predstavljeno zajedno i u isto vrijeme i na istom mjestu. Čuda se događaju, a ruka voditeljica Vječnoga je vidljiva kroz povijest Židova. Ali, stara poslovice da B-g pomaže onima koji pomažu sami sebi također je ispravna i istinita. Vječni plamen moraju zapaliti ljudska bića koja pripremaju gorivo i pale svjetlo ljudskim naporom i brigom. Upravo ta kombinacija sila vječnosti ujedinjuje i jamči da svjetlo Izraela nika da neće ugasnuti.

Šabat šalom ■

Rabbi Yissocher Frand:

Bio je među svojim narodom

Aharon je postao Kohen Gadol jer je bio iz naroda

U ovoj parši, Aharon i njegovi potomci odabrani su da budu kohanim: "A ti približi k sebi Aharonu, brata svoga, i sinove njegove s njim, između sinova Izraelovih – Aharonu, Nadava i Avihua, Eleazara i Itamara, sinove Aharonove – da mi služe." (Šemot 28:1) Od tada nadalje, Aharonovi potomci postali su kohanim, koji su obavljali *avoda* u Beis HaMikdašu. Oni su *duhenali* (davali svećeničke blagoslove). U budućnosti, *im jirce Hašem*, ponovno će obavljati *avoda* u budućem Beis HaMikdašu. Primat će *matnos kehuna* (svećeničke darove). Oni su privilegirani stalež.

Midraš Raba povezuje gore navedeni *pasuk s pasukom* u Tehilim: "Da tvoja Tora nije bila ono čime sam zaokupljen, propao bih u svojoj nevolji." (119:92) i daje sljedeći komentar: Kada je *Ribono šel Olam* rekao Moše da Aharonu i njegove potomke učini kohanim, Moše je to zasmotalo (što njemu i njegovim potomcima nije dana ta povlastica). Hašem je rekao Moše: "Tora je bila Moja i Ja sam je dao tebi. Da nije Tore, svijet bi bio uništen." Drugim riječima, rekao je Moše: "Zašto ti smeta što Aharon i njegovi sinovi imaju *kehunu*? Ja sam imao Toru i dao sam je tebi!"

Ovaj Midraš je problematičan u dvije točke. Prije svega, izgleda čudno da se Moše uznemirio kad je čuo da će Aharon i njegovi sinovi biti kohanim. Što ga je uznemirilo? Je li bio ljubomoran na svog brata? To nije moguće prihvatiti. Ako Aharon nije bio ljubomoran na Mošea Rabenu, svog mlađeg brata, zbog

svojih izvanrednih *midot* (vrlina) (Šemot 4:14), sigurno ni Moše ne bi bio ljubomoran na svog starijeg brata. I Moše je imao izvanredne *midot*! Dakle, što je to Mošea uznemirilo?

Drugo, na koji način je *Ribono šel Olam* pokušao umiriti Mošea Rabenu? Ako je Mošea Rabenu, iz nekog razloga, mučila *kehuna*, kako će mu pomoći to što mu je Hašem dao Toru? Kakve veze ima jedno s drugim? Nadalje, Tora nije dana samo Moše, ona je dana cijelom narodu!

Rav Avraham Buxbaum, rabin u Miamiu na Floridi, poslao mi je misao iz Tore od Yismach Moshea, Rav Moshea Teitelbauma (1759.-1841.; djeda Rav Yoela Teitelbauma, 'Satmer Rebea' *zt"l* (1887.-1979.)). On iznosi prekrasan *pšat* u ovom Midrašu, objašnjavajući što je to mučilo Mošea Rabenu i što je značio Hašegov odgovor "Ja sam ti dao Toru".

Yismach Moshe piše da Moše Rabenu nije bio ljubomoran na Aharonu. On je bio potpuno sretan što su Aharon i njegova djeca kohanim. Umjesto toga, Mošea Rabenu je mučilo što "ako mene nisi učinio Kohen Gadolom, to mora da je zato nešto sa mnom nije u redu". Moše je bio

uznemiren: "Što je moj problem?" Istini za volju, Moše Rabenu je imao bliži odnos s *Ribono šel Olamom* nego što ga je imao Aharon. Nijedno ljudsko biće u povijesti svijeta nije imalo bliži odnos s Hašemom od Mošea Rabenu (izuzev možda Adama). Logika bi nalažala da uloga "Hašegovog ambasadora" (što je uloga koju imaju kohanim, a posebno Kohen Gadol) treba biti dodijeljena osobi na Zemlji s kojom je Hašem najbliži. "Nisam ljubomoran na svog brata, ali ipak želim znati, što sam pogrešno učinio?"

Yismach Moshe kaže da je Hašem odgovorio Moše: Zapravo, s tobom je sve u redu – i to je samo po sebi razlog zašto ne možeš biti Kohen Gadol! To je zato što si previše savršen!

Moramo razumjeti ulogu koju su kohanim vršili u vrijeme Beis HaMikdaša. S kim se prosječni Židov povezivao? Donosio je svoje *terumos* i *matnos kehuna* kohenu, ali što je još važnije, ako je nešto krivo učinio, ako nije ispunio *micvas asej* (pozitivnu zapovijed), kome je išao donijeti *korban ola*? Ako je nenamjerno oskrvnuo šabat, morao je donijeti *korban hatas*. Kome su Židovi išli kad im je trebao netko tko će se pobrinuti za njihove ritualne potrebe? Išli su kohenu. Stoga, kohen mora biti tip osobe koja razumije da ljudi griješe. Ljudi ponekad posrnu. Ljudi ponekad podlegnu svojim strastima. Ljudi ponekad sagriješe. Kohen to mora razumjeti. Moše Rabenu nije imao tu kvalitetu u svom životopisu. Aharon HaKohen je tu osobi imao u svom životopisu jer je i sam posrnuo u vezi s *egel hazahavom* (zlatnim teletom).

(nastavak s 20. stranice) **Rabbi Yissocher Frand: Bio Je među svojim narodom**

Aharon je znao što znači sagriješiti i znao je što znači morati donijeti pomirenje. Znao je što znači morati učiniti *tešuvu* (pokajanje). Stoga je Aharon bio prikladniji za posao Kohen Gadola jer je mogao reći: "Bio sam tamo i to sam učinio."

Stoga, kaže Yismach Moshe, to je ono što je *Ribono šel Olam* odgovorio Mošeu: "Dao sam ti Toru." Moše, ti možeš razumjeti da se osoba s nekim stvarima može povezati, a s drugima ne. Gemara (Šabat 86b) je zabilježila da su, kada se Moše uzdigao k Nebesima (da primi Toru), *malahei hašares* (anđeli službe) pitali Hašema: "Što rođen od žene radi među nama?" Drugim riječima, pitali su: "Zašto daješ Toru ljudima?" *Malahim* su tvrdili da Sveta Tora treba ostati na Nebu "ovdje s nama, sa svetim anđelima". Hašem je rekao Mošeu neka on odgovori na ovaj izazov.

Moše je odgovorio: Što piše u Tori? Piše: "Ja sam G-spodin, B-g tvoj, koji te izveo iz Egipta." Okrenuo se *malahim* i upitao ih: "Jeste li ikada bili u *Micrajimu*?" Što još piše u Tori? "Nećeš imati drugih bogova preda mnom." Moše se okrenuo *malahim* i upitao: "Imate li vi *malahim jeccer hara* prema *avoda zara* (idolopoklonstvu)? Boravite li među narodima koji još uvijek štuju *avoda zara*?" "Radite li ikada posao od kojeg se trebate odmoriti na šabes?" Itd., itd.

Poanta Gemare je da je Moše rekao *malahei hašares* – Vama *malahim* nije potrebna Tora. Nama treba Tora jer mi smo ljudska bića. Imamo strasti i sklonosti zlu. Imamo sve ono što nas čini ljudima. Mi smo ljudi kojima treba Tora. Vi anđeli se ne možete povezati s Torom.

Yismach Moshe piše da je to ono

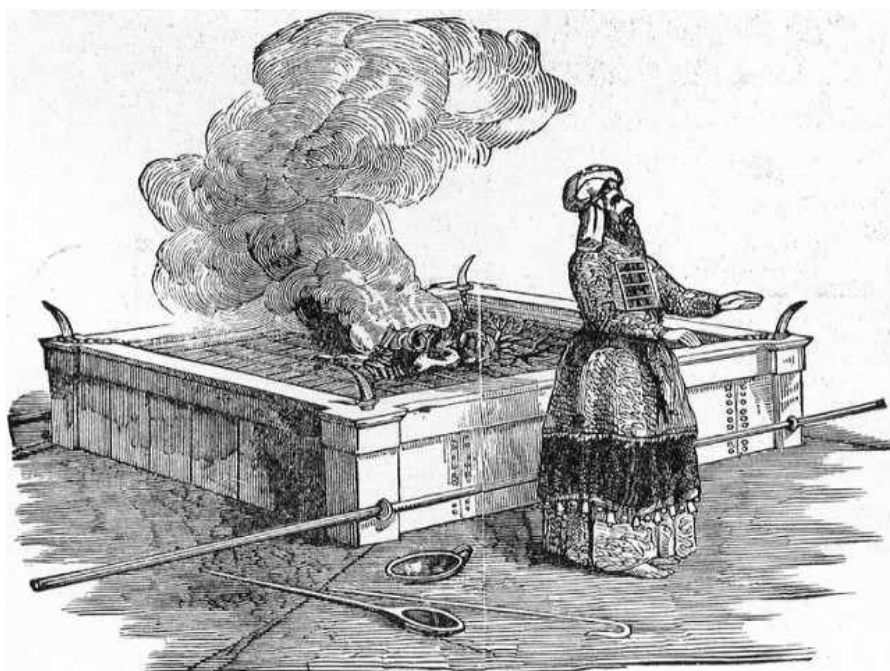
što je *Ribono šel Olam* rekao Mošeu Rabenu. Dao sam ti Toru jer si ljudsko biće i možeš se povezati s njom. Možeš reći o zapovijedima Tore: "Da. Bili smo tamo i to smo učinili. Sve se to odnosi na nas." Stoga, ti, Moše Rabenu, trebaš razumjeti moje obrazloženje za davanje *kehune* Aharonu. Aharon se mora baviti ljudima koji su počinili *aveiros*. On zna kako postupati s time, jer je i sam griješio. Baš kao što si uvjerio *malahim* da zaslužuješ Toru jer se odnosi na tebe, tako bi trebao razumjeti da Aharon ima zadatak biti *mehaper* za one koji su počinili *aveiros* jer je *kapara* nešto s čime se on može povezati.

Koristeći ovdje njegov pristup, Yismach Moshe također objašnjava Rašija u Paršas Šemini (Vajikra 9:7). Raši pita, zašto Moše Rabenu mora reći Aharonu "Priđi *mizbeahu*?" Raši odgovara da je Aharon bio posramljen i plašio se prići *mizbeahu*. Bojao se – osramotio sam se s *aveira egel hazahav* (griehom zlatnog teleta) i sada želiš da budem Kohen Gadol? Moše mu je odgovorio: "Zašto si

posramljen? Upravo si zato i izabran! (*l'kah nivharta*)."

Ovo se lijepo uklapa s onim što je Yismach Moshe napisao. UPRAVO ZATO je Aharon izabran da bude Kohen Gadol – ZATO ŠTO JE SAGRIJEŠIO! Imao je iskustvo i razumijevanje o posrtanju i vršenju *tešuve*. Izabran je iz tog razloga. Nema se čega sramiti.

Naposljetku, Yismach Moshe kaže, s ovim uvidom, možemo bolje razumjeti *pasuk* na početku Paršas Tecave, citiran gore: "A ti približi k sebi Aharona, brata svojega, i njegove sinove s njim, između sinova Izraelovih...". Aharon i njegovi sinovi izabrani su upravo zato što su bili MEĐU NARODOM. Oni su bili oličenje ljudskosti. Oni znaju kako učiniti *tešuva*, pa su prikladni za posao prihvaćanja *korbonos* u Beis HaMikdašu. Moše, ti si na drugoj razini. Ti imaš svoj posao – ali to nije *kehuna*. *Kehuna* zahtijeva razumijevanje posrtanja i posjedovanja *jecera hara*, da se bude čovjek. Zbog toga je Aharon izabran da bude Kohen Gadol. ■

Rabbi Shaul Rosenblatt:

Dva aspekta mudrosti

Ovog tjedna izabrao sam govoriti o nečemu što je prilično filozofski – pa ipak, po mom mišljenju, također i nevjerojatno praktično. No, pretpostavljam da to svatko od vas može odlučiti za sebe.

Ovotjedni odjeljak bavi se odjećom svećenika koji su služili u Šatoru sastanka, a kasnije i u Hramu. Poput prošlog tjedna, puna je zamršenih detalja i nije za malodušne, pa ako duže vrijeme niste bili u sinagogi, ovo možda nije baš najbolji tjedan da dođete. Sljedećeg tjedna bit će mnogo zanimljivije.

Ovotjedni odjeljak započinje s menom, svijećnjakom sa sedam krakova. Rabini nam kažu da su posude i namještaj u Šatoru sastanka metafora za različite aspekte svijeta. Tako se menora povezuje sa Torom, mudrošću: ona donosi fizičko svjetlo u Šator sastanka na isti način kao što mudrost donosi duhovno svjetlo u naše živote.

Međutim, postoji još jedna stvar u Šatoru sastanka koja se također povezuje s mudrošću, a to je Kovčeg saveza. Zašto imati dvije stvari u Šatoru sastanka koje predstavljaju istu stvar?

Smatram da odgovor započinje sa shvaćanjem da postoje dva aspekta mudrosti.

Najprije, postoji aspekt mudrosti koja je bez oblika, bez forme. Ja bih to opisao kao B-žji um, da tako kažem. To je Istina, namjerno sa velikim 'I', koja stoji u pozadini čitavog našeg svemira. Rabini kažu da je B-g 'pogledao u Toru i stvorio svijet'. Mudrost nije jednostavno nešto što nam pomaže shvatiti naše male i beznačajne živote. Ona je mnogo više od toga. Ona je tvornica postojanja cijelog svemira. Naš svijet je manifestacija, uobličena, one beskonačne Mudrosti koja nema

oblik (namjerno sa velikim 'M'). To je duhovnost u fizičkom obliku. Mudrost je za svemir ono što je DNK kod za ljudsko tijelo. To je jedan aspekt Tore: univerzalna i vječna Mudrost koja je nerazdvojiva od svemira i nerazdvojiva od ljudskog duha.

**Mudrost nije samo ono
što nam pomaže shvatiti
naše male i beznačajne
živote.**

**Ona je tvornica postojanja
cijelog svemira.**

Čini mi se da je taj aspekt mudrosti u Šatoru sastanka predstavljen Kovčegom saveza. On je u sebi sadržavao ne samo dvije ploče ispisane sa 10 zapovijedi, već i komade originalnih ploča koje je Mojsije razbio. Kao da nam se time želi poručiti da slomljene ploče zadržavaju istu vrijednost kao i one cijele – iako nisu čitljive – jer nije stvar u riječi, niti u obliku, već u samoj srži onoga što ploče predstavljaju: neo-

graničenu, čistu srž B-žjeg uma.

Ali postoji i drugi aspekt mudrosti. To je ono što mi smatramo Torom forme. Mi Židovi vjerujemo da je B-g govorio na brdu Sinaj i da je dao vrlo specifičan vodič za ljudski život. Umjesto da čovjek cijeli život potroši tražeći mudrost samo u sebi, Tora daje orijentaciju u smjeru te mudrosti. Ona nam ukazuje na istine koje, kada ih ne bismo tražili, možda nikada ne bismo niti primijetili, istančane stvari, nijanse: koliko truda uložiti u to da vratiš izgubljeni predmet, balans između povjerenja i čovjekovog vlastitog truda, Šabat sa značenjem ponovnog povezivanja... To nije odvojeno od prvog aspekta Tore, daleko od toga, drugo je manifestacija prvog. Istine koje su dobile formu ukorijenjene su i niču iz dublje Istine koja nema formu. Sa ovim praktičnim vodičem za život, postoji mnogo više toga što možemo postići nego kada bismo sami trebali čitav svoj život potrošiti u potrazi za našim vlastitim istinama. Do sedamdesete ili osamdesete možda bismo shvatili koja je svrha života i kako ga živjeti. Ali tada bi vrijeme koje bismo imali da to učinimo uglavnom isteklo. Tora koja ima formu daje nam prečicu do odgovora. Međutim, upozoreni smo na to da je slijepo prihvaćanje samo kratkoročno rješenje. Na kraju, samo mudrost koju čovjek razumije i 'posjeduje' je od trajne vrijednosti.

Čini mi se da je taj aspekt mudrosti u Šatoru sastanka predstavljen menorom. Praktičnim, iako ornamentiranim, svijećnjakom koji je donosio fizičko svjetlo u tamu Šatora sastanka.

Šabat šalom ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Dajte da biste zadržali

su *micvos*.

Paljenje svijeće je simbolično. Ako upalite svijeću da bi sebi načinili svjetlo, i drugi mogu imati koristi od tog svjetla. Ono se ne može ograničiti. S druge strane, ako zapalite svijeću za druge, i vi, također, možete imati koristi od svjetla.

To bi trebalo obilježavati sve što činimo. Ne bismo trebali činiti stvari koje su toliko restriktivne da drugi ne mogu od njih imati koristi, i trebali bismo shvatiti da kada činimo nešto za druge, to nije pravi altruizam, jer ćemo i sami imati koristi od tog čina.

Dohvaćanje veličine - i ograničenja koje ono ima

Vjernici se moraju čuvati opasnosti kultizma.

Mnogi komentari primjećuju da od Mojsijevog rođenja pa nadalje, nema nijednog odjeljka Tore u kojem se ne spominje Mojsijevo ime, izuzev ovoj tjeđnog, *Tecave*.

Baal HaTurim kaže da je to stoga što je Mojsije, kad je molio za oprostjenje grijeha sa Zlatnim teletom, rekao B-gu, ako neće oprostiti Izraelcima, "izbriši me sada iz knjige koju Si napisao" (*Izlazak* 32, 32). Premda im je B-g oprostio, Mojsijeve su riječi ipak ostale na snazi jer, uči nas Talmud, "prokletstvo pravedne osobe se ispunjava čak i ako je izrečeno na uvjetnoj osnovi" (*Berachos* 56a).

Drugi su komentari ponudili drugačija objašnjenja.

Impresivno je objašnjenje rabina Zalmana Sorotzkina. Čitanja Tore su tako organizirana da odlomak

Tecave gotovo uvijek dolazi u tjeđnu u kojem pada 7. adara, dan rođenja i smrti Mojsija. Netko bi mogao pomisliti da bi ovaj dan mogao imati posebno značenje u judaizmu. Da bi umanjili važnost datuma rođenja i datuma smrti Mojsija, učenjaci su organizirali čitanja tako da se dio Tore u kojemu se ne spominje njegovo ime čita tog tjeđna.

Ovo je dalekosežan način gledanja i on zahtijeva da uspostavimo delikatnu ravnotežu. Mojsije je bio najveći od svih proroka, zakonodavac koji nam je prenio riječ B-žju. Mojsije je bio učitelj; na svetom jeziku poznat je kao Moše Rabenu. Ali on je bio samo B-žji predstavnik, a ne onaj koji daje naloge.

Kod ljudi postoji sklonost da obožavaju svoje vođe. Rimski carevi postali su bogovi. U mojim knjigama o samopoštovanju ("Let Us Make Man", "Angels Don't Leave Footprints", "Life's Too Short") ukazao sam na niz mehanizama kojima osoba s niskim samopoštovanjem može pokušati steći osjećaj vrijednosti. Jedan od njih je obožavanje junaka, pri čemu osoba postavlja nekoga kao vrhunsku veličinu, a identificirajući se s njime i time što postaje njegov poklonik, sudjeluje u veličini koju je pridala svom totemu.

Krajnji cilj ovog obrambenog mehanizma je uzdići nekoga na razinu božanstva i identificirati se s njime.

U suštini to je dinamika kultova.

Talmud kaže da je *erev rav*, skupina Egipćana koji su se pridružili Izraelcima prilikom Izlaska, bila odgovorna za Zlatno tele. To potvrđuje tvrdnja da su štovatelji Zlatnog teleta rekli: "Ovo je tvoj B-g, Izraele, koji te izveo iz zemlje egipatske" (*Izlazak* 32,1-4), što ukazuje da se radi o grupi tuđinaca koji su se obraćali Izraelcima. Iako je *erev rav* bio svjedokom razdvajanja voda Trstikovog mora i objave na Sinaju, oni nisu uspjeli shvatiti koncept apstraktnog B-ga.

Oni su razvili "kult Mojsija", i kad su mislili da je Mojsije umro, rekli su Aronu: "Načini nam bogove koji će ići pred nama."

Nažalost, tijekom njihovog robovanja u Egiptu i izloženosti egipatskoj kulturi, neki su Izraelci postali podložni egipatskoj misli, i nisu potisnuli *erev rav*.

Pod stalnim Mojsijevim skrbništvom i upozorenjima protiv svih oblika idolopoklonstva, oni su razvili čvrstu vjeru u B-ga, a ne vjeru u čovjeka ili totem. Kad je Bilam nastojao baciti zle čini na Izrael, primijetio je da to nije u stanju učiniti i uzviknuo: "B-g je taj koji ih je izveo iz Egipta" (*Brojevi* 23,22).

S čvrstom vjerom u B-ga, Izrael je imun na kletve.

Zapažanje rabina Sorotzkina omogućuje nam da shvatimo zašto Hagada za Pesah, koja je detaljni prikaz Izlaska, izostavlja središnji lik priče: Mojsija. To je stoga što moramo imati na umu: "B-g je taj koji ih je izveo iz Egipta."

Ljudi imaju svoje slabosti, a jedna od tih slabosti je divljenje velikim vođama. Moramo biti na oprezu da ne podlegnemo toj sklonosti. Moramo odati čast našim velikim vođama, poštivati ih i, prije svega, učiti od njih, ali mi ih ne obožavamo niti im se molimo.■

Rabbi Dovid Goldwasser:

Ma, kakva sramota?!

"Ti, Sine čovječji! Govori *Bnej Jisroel* o *Bejs HaMikdašu*, i neka se postide svojih grijeha i neka izmjere mjere *Bejs HaMikdaša*" (*Jehezkel* 43,10)

Haftora paraše *Tecave* objavljuje: ako se Židovski narod posrami onoga što su učinili, obznani im od čega se sastoji projekt Drugog *Bejs HaMikdaša*, njegove izlaze, njegove ulaze, samo zdanje, njegove *halahos*, ono što on uči. Zapiši to pred njihovim očima tako da oni sačuvaju njegovu formu i njegova pravila, i da ih izvrše.

Metzudas Dovid objašnjava da kada bi se Židovskom narodu govorilo o Drugom *Bejs HaMikdašu* oni bi se prisjetili Prvog *Bejs HaMikdaša* koji je bio uništen zbog njihovih *averos* i posramili bi se grijeha koje su počinili.

R. Yechiel iz Zločova (*u Ukrajini, op.pr.*) dodaje da pojedini o *Bejs HaMikdašu* obuhaćaju *avoda*, tj. *korbanos* koje će izvršiti pomirenje za grijeha *Bnej Jisroel*. Da nisu griješili ne bi bio potrebe za žrtvama.

Malbim komentira da je stid preduvjet za *tešuvu* i pomirenje, kao što nam kažu naši učenjaci (*Braho* 12b), "Onome koji počini *avero* i posrami se, oprošteni su svi njegovi grijesi."

Ohr HaMeir nam kaže da svaki ud čovjeka ima paralelu u različitim dijelovima *Bejs HaMikdaša*. Tako, kada osoba griješi, odgovarajući ele-

ment u *Bejs HaMikdašu* bude oskvrnut. Shvaćanje da je do uništenja *Bejs HaMikdaša* došlo zbog grijeha čitavog *Klal Jisroela* snažno odjekuje, i potiče osjećaj srama i žaljenja, jer se nitko ne želi osobno osjećati odgovornim za takvo uništenje. To je početak *tešuve*. Čovjek je sposoban za još dublji nivo srama kada prizna vlastite mane tako što prihvati ono što mu njegov drug pripisuje. U stvari, on gubi svoju oholost i shvaća da treba posegnuti ka višem.

Učimo da je nakon *mabula*, Ham počinio prezriv čin ponizivši svog vlastitog oca. Rav Bentzion Firer pita: Zbog kakve zasluge je Ham uopće bio spašen? On smatra da je prije Potopa na svijetu bilo drugih ljudi, koji su se bojali učiniti nešto pogrešno, jer je postojala mogućnost da se osramote. Međutim, nakon Potopa nije ostao nijedan od njih osim Hamove obitelji. Nažalost, pred obitelji ne postoji sram.

U domovima u kojima manjka *šalom bajisa* također nema srama, i sve može proći. Ljude, povremeno, od neprimjerenog ponašanja odvratiti to što im je neugodno zbog onoga što će drugi reći. Naši učenjaci izvode (*Nedarim* 20a) da "je dobar znak kada je netko stidljiv," i da

**Čovjek mora biti na oprezu,
jer će često jecer hara
pokušati odvratiti osobu
od izvršenja micve
proizvevši u njemu
pogrešan osjećaj srama**

"onaj koji ima stida neće brzati na grijeh". Talmud nam nadalje kaže za onoga koji nema srama da je sigurno da njegovi preci nisu bili prisutni kod *Har Sinaja*. Ran kaže da je otkrivenje kod *Har Sinaja* poslužilo da se u Židovski narod usadi *mida* srama, koju je trebalo prenositi u slijedeće generacije, kao što kaže (*Devarim* 29,14), "Tkogod je ovdje s nama, stojeći danas pred Vječnim, i tkogod nije ovdje s nama danas."

R. Tzadok HaCohen to razrađuje do u tančine i navodi da čak i u trenutku kada čovjek počini *avero* Vječni ga još uvijek štiti B-žanskom Providnošću. Kada ta osoba prizna da je učinila nešto protivno volji Vječnoga, i bude zahvalna za blagost Vječnoga usprkos njene nevjere, ona se posrami.

(nastavak s 24. stranice) **Rabbi Dovid Goldwasser: Ma, kakva sramota?!**

Prema tome, kada Jehezkel Ha-Navi iznosi pojedinosti o *Bejs Ha-Mikdašu*, i uznosi njegovu svetost i veličanstvo, svaki pripadnik *Klal Jisroela* posramit će se svojih *averos*. Kol Tzafayich kaže da kada im se predstavi neograničeni potencijal i istinski poziv za koji su određeni, to pobuđuje drugačiju vrstu poniznosti.

Alshich komentira na *pasuk* u Mišlej (1,10), "Ako te grešnici mame, ne pristaj," i kaže da ova preporuka nije ograničena samo na navođenje na grijeh. Čak i ako se nekoga namami da učini *micvu* zabranjeno mu je slušati grešnika, jer njegova namjera nije dobra.

U Tori čitamo da je Moše rekao Aharonu da pristupi žrtveniku, a Raši objašnjava da se Aharon sramio i bojao se približiti *mizbe'ahu*.

Naši nam učenjaci kažu da je poniznost uisitinu hvalevrijedna. No ipak, čovjek mora biti pažljiv, jer će često *jecer hara* pokušati odvratiti osobu od izvršenja *micve* proizvevši u njemu pogrešan osjećaj srama.

Stoga je Moše rekao Aharonu, "Ne srami se. Ti si bio posebno odabran za *kehuna gedola*, i samo ti možeš dovesti *Šehinu* da boravi među *Klal Jisroelom*. Zli nagon te želi odvratiti od ove *micve*, zato se moraš odvojiti od srama kojeg osjećaš."

Satmar Rov jednom je (na jednim zarukama) iznosio *vort* za sina ugleadne obitelji. Kao što je i običaj, *hoson* je ustao da povodom te prilike kaže nekoliko *divrej Tora*. Izgovorio je tek nekoliko riječi kada ga je prekinula pjesma okupljenih. I to je također postalo običaj, kako bi se *hosonu* dalo priliku da sačuva obraz ako

nije dobar govornik.

Satmar Rov je, međutim, bio iznenađen. On je bio velik i marljiv učenjak, i doista je želio čuti *hosona* što ima za reći. Podigao je ruku i zatražio od prisutnih da prekinu s pjesmom. Grupa se utišala i *hoson* je ponovo počeo govoriti. Još jednom, prisutni su počeli pjevati, ovaj puta još glasnije. Rav je ponovo podigao ruku da ih utiša.

Jedan se stari *hosid* probio do Satmar Rova i rekao, "Ravu je poznat običaj da se prekine *hosona* tako da se ne osramoti u slučaju da ne zna svoju *draša*."

Poštovani učenjak je odvratio, "Ono što kažeš je istina. Ali u Americi više nema stida. Dajte mu da nastavi jer se ovako i onako neće osramotiti."■

Rabbi YY Jacobson:

Jeste li Sunce ili Mjesec?

Dva puta

Dva su se puta razdvojila na dugom putovanju našeg naroda.

Postojali su "Solarni Židovi" i "Lunarni Židovi."

Uvijek su postojali ljudi čiji je primarni fokus bio čvrsto se držati prošlosti, s malo ili nimalo promjena. Samo zato što nam je Voltaire donio Prosvjetiteljstvo, Nietzsche nas poučio o Volji za moći, Tocqueville nam objasnio demokraciju, Freud otkrio podsvijest, a Amerika se mijenja iz dana u dan, ova grupa tvrdi, da se naše temeljne vrijednosti – ono što nas čini ljudima i Židovima – i dalje ne mijenjaju. Učite od sunca, kažu. Ono radi istu stvar tisućljećima i još uvijek svrsishodno šalje svoju svjetlost i toplinu.

Nasuprot tome, lunarni se Židovi usredotočuju na stalne promjene u povijesti: fluktuirajuće trendove, kulturni razvoj, nove izume, tehnološke revolucije i novootkrivenu mudrost. Ovi Židovi dopuštaju svojim ušima da upiju zvukove napretka i promjenu klime. Oni teže definirati judaizam – ili životnu filozofiju – koji će biti relevantan za suvremeni dijalog čovječanstva na njegovom putu prema napretku. "Učite od mjeseca", uzvikuju. Svaki dan je drugačiji. Raste, opada; čak povremeno nestaje. Uvijek poprima drugačiji oblik.

Oni često ismijavaju svoje starije šine koji se ne daju mijenjati. Njihova lunarna himna bila je ovo:

Ukorijenjeni u grobovima
jučerašnjim,

Rastemo, k nebu sežemo.

Ne mire nas odgovori u glini
uklesani,

Novi život nam dajte, il' ćemo
pomrijeti

Na neki je način upravo je ova

perspektiva izrodila suvremeni židovski svijet. Kada su vjetrovi suvremenosti zahvatili Europu, dok su prosvjetiteljstvo i emancipacija svojim sjajem obasjali potlačeni narod, milijuni Židova osjetili su da bi prijanjanje uz način života i tradicije njihovih predaka kočilo njihov svijetli put prema novom svjetskom poretku. U tom su se procesu oprostili od starog kako bi prigrlili novo; jučerašnjici su rekli zbogom kako bi prigrlili "sutrašnjost".

Potom je došao holokaust i sve promijenio. Shrvani narod s neizmjenjnim užasom je promatrao kako je najprosvijećenija europska nacija s najviše doktorata, dragulj znanosti i umjetnosti, bila u stanju milijun i pol djece poslati u plinske komore, bez ikakve grižnje savjesti. Dok se naš narod borio da povrati ravnotežu i ponovo se izgradi, zavladała je zbunjenost.

Solarni su se Židovi usredotočili na činjenicu da, ako niste usidreni u apsolutnim vrijednostima, tradicijama i vjeri, možete izgubiti kontinuitet. U vašoj strastvenoj želji da ostanete relevantni i danas, možete izgubiti mudrost jučerašnjice. Ako imate ambiciju da snažno rastete, ne možete se odvojiti od korijena koji vas održavaju na životu.

"U trenutku kada čovjek shvati da je njegov otac možda ipak bio u pravu, on obično već ima sina koji smatra kako je on u krivu", rekao je je-dnom Charles Wadsworth.

Lunarni Židovi optužuju solarne Židove za monotoniju i dogmu, koje guše novu energiju današnjice. U svojoj nadi da će nastaviti lanac povijesti time što će dodavati svoju identičnu kariku, oni ne ostavljaju prostora za kreativnost i vlastito izražavanje.

Dva pristupa poslovanju

Često se sukob između lunarnih i solarnih osobnosti pojavljuje u tvrtkama, poslovanju ili organizacijama.

Izvršni direktor, David, je pusto-lovan, kreativan, hrabar i ne boji se rizika. Osjeća da tvrtka mora prihvatiti novi model da bi je doveo na vrh, iako na ovaj način nije radila od svog osnutka. Ipak, viši potpredsjednik, Henry, se pridržava drugog kodeksa: konzervativnog pristupa i ulaganja, proračunate strategije rasta, nastavljanja modela iz jučerašnjice koji su se pokazali uspješni-ma.

Na sastanku odbora koji je pokušavao pomiriti to dvoje, pale su teške riječi: Potpredsjednik optužuje izvršnog direktora, trideset godina mlađeg od njega, da je nestabilan i nagao. "Ovaj mladi sveznajući uobraženi vođa uzet će uspješnu tvrtku, koja zarađuje svoj fiksni godišnji prihod, i uništiti je zbog svojih neodgovornih i mladenačkih odluka." Izvršni direktor na to ne ostaje bez odgovora. "Henry je star čovjek. Kreće se brzinom kornjače. Njegova dosljednost i redovitost doveli su

(nastavak s 26. stranice) **Rabbi VY Jacobson Jeste li Sunce ili Mjesec?**

nas do paralize, stagnacije i mrtvila. S njim na čelu, postat ćemo irelevantni."

Dva supružnika

Često se takva dihotomija rasplamsava u braku:

Ona je spontana, voli zabavu, kipi od stalne izmjene raspoloženja i emocija. Povremeno njezina blistava osobnost zasja poput punog mjeseca; međutim, jednako su česti, periodični tuge i unutarnje borbe. Ona oscilira: raste, pa pada. A ponekad poželi nestati iz svijeta na dva dana, baš kao i mjesec.

On je čvrst, pouzdan, dosljedan, nepromjenjiv kao sutrašnji izlazak sunca. Kada ima let, pakira se dva dana unaprijed i pojavljuje se u zračnoj luci 3 i pol sata prije leta. Izlazi iz kuće u minutu isto vrijeme – u 8:19 ujutro – već 36 godina kako bi uhvatio vlak u 8:30. Na poslu je učinkovit, produktivan i odan branitelj politike tvrtke. Nije zakasnio na sastanak od kubanske raketne krize. Čak ga ni slijetanje na Mjesec nije dovoljno uzбудilo da bi ostao budan kasnije nego inače. Uostalom, on je sunce... Odlazi u krevet s jednom knjigom na svom noćnom ormariću, jer nikada ne uzima drugu knjigu prije nego što završi s čitanjem prve. To je, po njegovom mišljenju, neozbiljno i neodgovorno... (Njegova supruga, s druge strane, ide u krevet sa šest knjiga, tako da kad joj dosadi prva knjiga – obično nakon tri stranice – može uzeti drugu knjigu.)

Ili je ponekad (možda i češće) obrnuto. Ona je žena od čelika. Ona je stabilna, pouzdana i odgovorna. A on je promjenjivog raspoloženja i kolebljiv. Možda je "umjetnik", ali ide van na ručak. A ručak s njim nikad nema kraja. U svakom slučaju, kao što se može očekivati, njihov brak nije jednostavan.

Tko će nadvladati?

Svatko od nas se na drugačiji način nosi s ovim sukobom. Ali zajednički nazivnik za većinu je da pokušavamo prenatragovati jedan od ta dva pristupa kako bismo formirali neki osjećaj identiteta. Ponekad kao društvo dajemo jednom pristupu isključivu moć nakon što je drugi dugo vremena dominirao našom pažnjom. To postaje poput njihanja klatna od jedne krajnosti u drugu: prigriliti umjetnost i kreativnost sve dok potpuno ne izgubimo svaki osjećaj za moralnu istinu, a zatim prepuštiti potpunu kontrolu disciplini i dogmi dok u nama ne ostane ništa od naše prepoznatljive osobnosti.

Judaizam, u svom dubokom razumijevanju ljudske prirode i povijesnih procesa, potiče nas da krenemo manje utabanim putem.

Dva kalendara

Postoje dvije vrste kalendara koje danas koristi većina civilizacija: zapadni kalendar i muslimanski kalendar. Zapadni kalendar slijedi solarni ciklus, dok muslimanski kalendar slijedi lunarni ciklus. Primarne značajke oba kalendara su mjesec i godina. Ipak, njihovo trajanje može se izračunati pomoću sunca ili mjeseca.

Krenimo na malo putovanje kroz ova dva kalendara.

Putanja Sunca (orbita sunca oko zemlje, ili zemlje oko sunca) okončava se svakih 365 dana. To predstavlja godinu. Ako ovih 365 dana podijelite na 12 dijelova, dobit ćete otprilike 30 dana u svakom. Ovo predstavlja mjesec.

Ovako funkcionira zapadni kalendar. Mjeseci nisu definirani dovršenjem određene orbite; oni su umjetna tvorevina, proizvod uma koji dijeli solarnu orbitu na 12 dijelova.

Lunarna orbita (prividna putanja mjeseca oko zemlje, ili zemlje oko mjeseca) završava se svakih 29 i pol dana, 12 puta brže od sunca. To je

jedan mjesec. Sada, kada lunarni mjesec – 29 ili 30 dana – pomnožite 12 puta i imate godinu.

Takva godina, sastavljena od 12 lunarnih mjeseci, iznosi 354 dana, 11 dana kraće od solarne godine od 365 dana. Kada počne nova lunarna godina (početak 13. mjeseca), solar na godina još nije završila svoju prethodnu godinu i orbitu.

Tako funkcionira muslimanski kalendar. Kao i mjeseci u zapadnom kalendaru, godine u muslimanskom kalendaru nisu definirane objektivnom astronomskom stvarnošću, već su tvorevina ljudskog uma koja množi mjesecovu orbitu 12 puta.

Zato Ramazan – deveti mjesec islamskog kalendara, koji je islamski mjesec posta, u kojem se muslimani koji se toga drže suzdržavaju od jela, pića i intimnih odnosa cijeli mjesec od zore do zalaska sunca – može pasti ili zimi ili ljeti, ili u bilo koje drugo godišnje doba. Ponekad je Ramazan u vrućem kolovozu, a ponekad u hladnoj veljači. Zašto? Zato što muslimanski kalendar, za razliku od zapadnog kalendara, nema nikakve veze sa suncem i njegovim godišnjim dobima. On se u potpunosti vrti oko mjeseca.

Problem

Sve dok ne miješate ta dva kalendara, sve je u redu. Ali tu su se umiješali Židovi i izazvali konfuziju. Židovski kalendar je jedinstven po tome što integrira ova dva vrlo različita vremenska ciklusa – solarni i lunarni – u skladan sustav.

Prva *micva* dana Židovskom narodu – čak i prije njihovog Izlaska iz Egipta – odredila je formulu po kojoj se određuju ciklusi židovskog brojanja vremena, i izrodila je naj-složeniji kalendar ikad korišten.

Tora određuje da se židovski mjeseci trebaju uspostaviti prema putanji Mjeseca. Sasvim jednostavno. Ipak, Tora također nalaže Židov-

(nastavak s 27. stranice) **Rabbi YV Jacobson Jeste li Sunce ili Mjesec?**

skom narodu da svoje blagdane (koji se obilježavaju određenim danima lunarnog mjeseca) slavi tijekom određenih solarnih godišnjih doba. Na primjer, blagdan Pesaha, koji počinje 15. dana lunarnog mjeseca nisana, također mora biti u proljeće (koje je rezultat solarnog ciklusa).

Dakle, da su lunarna i solarna godina imale identičan broj dana, ovaj bi sustav savršeno funkcionirao: lunarni i solarni mjeseci išli bi zajedno rame uz rame. Ali budući da lunarna godina traje 354 dana, a solarna godina 365 dana, svaka godina koja prođe stvara razliku od 11 dana između dva ciklusa. Tijekom 10 godina, lunarna godina zaostaje za solarnom godinom oko 110 dana. Posljedica bi bila da bi Pesah, koji se slavi u lunarnom mjesecu nisanu, na kraju bio zimi.

Rješenje

Da bi se suočio s ovim problemom, židovski kalendar uveo je "prijestupnu godinu". Svakih nekoliko godina lunarnoj se godini dodaje 13. mjesec koji se sastoji od 30 dana. Na taj način "lunarna godina" sustiže "solarnu godinu". To se radi otprilike svake tri godine kada razlika između lunarne i solarne godine dosegne 33 dana. Dodani mjesec ih, manje-više, sinkronizira.

Dakle, ukratko, židovski narod svoje vrijeme računa prema mjesecu i suncu. Naši mjeseci su mjesečevi mjeseci; naše godine su sunčeve. Kako bismo osigurali da naši lunarni mjeseci održe korak sa solarnom godinom, stalno nastojimo da mjesec prebrodi svoj 11-dnevni jaz i sustigne sunčevu godinu.

Čemu sva ta muka?

Ali zašto je potrebna sva ta muka? Ako Tora želi da sinkroniziramo naše mjesece i godine sa solarnim godišnjim dobima, neka onda odmah uspostavi solarni kalendar!

Zašto potreba da se prati lunarni sustav i onda pokušaj nadoknaditi njegove nedostatke, propuste i pogreške?

Odgovor na ovu enigmu je da u judaizmu mjerimo i računamo naše dane na isti način na koji mjerimo i računamo naše unutarnje živote. Vrijeme definiramo na isti način na koji definiramo našu misiju u životu. A naša misija u životu nije da postanemo lunarni ili solarni, već da ih integriramo. Naravno, sinteza dva nebeska bića koja posjeduju različite obrasce nikada nije jednostavna; ona uvijek zahtijeva ugađanje, fino podešavanje, provjere i ravnoteže, prilagodbe, budnost, poniznost i spremnost da si postavimo izazove. Ali svaki drugi način bi zanemario vitalnu komponentu našeg ustrojstva i našeg životnog cilja.

Bježati od svog supružnika jer je toliko različit je kratkovidan postupak. Naravno, sinkronizirati dvije osobnosti ne ide uvijek glatko, pogotovo kada je jedan sunce, a drugi mjesec. Ipak, upravo u ovom pokušaju spajanja dviju putanja možemo u potpunosti ostvariti svoj unutarnji potencijal i postati ljudi kakvi bismo trebali postati.

Istina se nikada ne može uhvatiti samo putem mjeseca ili sunca. Moramo do krajnjih granica iskoristiti svoje kreativne sposobnosti, a ipak, kako bi naša kreativnost bila produktivna i kako bi promicala život, moramo imati strukturu u kojoj ćemo djelovati. Ako se odrekнем te strukture u ime slobode i izražavanja vlastite osobnosti, to bi bilo nalik vodi koja prelazi preko "granica" lonca kako bi došla u izravan kontakt s vatrom ispod lonca. Kakav je rezultat? Vatre je nestalo.

Izgubiti dodir s vrijednostima prošlosti koje su izdržale test vremena u ime kreativnosti slično je igranju nogometne utakmice na ogromnom

krovu visoke zgrade, bez čvrste ograde. Umjesto da uživamo u uzbudljivoj igri, postajemo previše bojažljivi u igri, jer znamo koliko je opasna, ili obrnuto, postajemo lakomisleni. Najbolje što možemo učiniti je izgraditi ogradu i onda možemo uživati u sjajnoj igri.

Uzmimo kako je brak ustrojen. Neki bi mogli zagovarati potpunu lunarnu strast i romantiku, bez ograničenja nametnutih "solarnom" stabilnom predanošću jednoj osobi bez prelaženja crvenih linija. Brak bez granica može zvučati uzbudljivo, ali rezultati su dobro poznati: on potkopava, a ne pojačava ljubav i povjerenje između muža i žene, i ljudi često na kraju završe s ničim.

Mi volimo mjesec. Moramo biti svježi, kreativni, strastveni i istražiti i reaizirati sve svoje osobne resurse. Moramo slaviti novo i kreativno. Ali prijestupna godina nas uči da se naš unutarnji mjesec – naša unutarnja ludost – jednom svakih nekoliko godina mora sinkronizirati s našim unutarnjim suncem. Moramo usidriti naš polet u vrijednostima koje su izdržale test vremena kako bismo definirali što je ispravno, a što pogrešno. Naša kreativnost najbolje propupa na tlu predanosti i tradicije. Ustroji morala i zakona Tore slični su zakonima biologije. Ako u svom pokušaju da budem kreativan ignoriram zamršene "zakone" koji upravljaju mojim organizmom, na kraju ću sam sebi nanijeti štetu.

Ne možete ignorirati ritam duše. Samo se u borbi da se usklade sunce i mjesec može izraziti puni kapacitet i veličanstvenost ljudskog bića.

Sada je, dok se Židovi ponovno suočavaju s takvim nedaćama i mržnjom, vrijeme da povratimo našu tradiciju, našu Toru, *micvot* i vjeru – duhovno oružje naše vječnosti, zajedno s njezinom kreativnom, neustrašivom snagom, koja nam daje moć da izlijčimo sebe i svijet.■

Rabbi Chanan Morrison, Rav Kook Torah:

Preobraćenik i odjeća Velikog svećenika

Talmud (Šabat 31a) pripovijeda o tri nežidova koji su se poželjeli preobratiti. Svaki od njih je bio je isprva odbijen od strane učenjaka Šamaja, poznatog po svojoj strogosti, ali ih je kasnije prihvatio i preobratio Hilel, čuven po svojoj skromnosti.

Preobraćenik koji je poželio biti Veliki svećenik

U jednom slučaju, neki je nežidov šetao u blizini sinagoge kada je začuo čitanje i prijevod Tore: "A ovo je odjeća koju ćeš napraviti: naprsnik s draguljima, *efod*-pregača..." (Izl. 28:4).

Kod njega se probudio interes. "Za koga je ova otmjena odjeća?" upitao je. "To su posebne odore za Kohen Gadola, Velikog svećenika." Nežidov je bio ushićen. "Zbog toga se isplati postati Židov. Idem se preobratiti i postati sljedeći Veliki svećenik!"

Nežidov je napravio pogrešku pristupivši Šamaju. "Želim da me preobратиш," rekao je Šamaju, "ali samo pod uvjetom da me postaviš za Velikog svećenika."

Šamaj je odbio čovjeka, odgurnuvši ga graditeljskom mjernom letvom.

On je zatim s istim prijedlogom otišao Hilelu. Iznenađujuće, Hilel ga je pristao preobratiti. Hilel je, međutim, čovjeku dao savjet. "Da si poželio biti kralj, morao bi naučiti običaje i pravila kraljevskog dvora. Budući da želiš biti Veliki svećenik, idi proučavati zakone u vezi toga."

Tako je novi preobraćenik počeo proučavati Toru. Jednog dana naišao je na stih: "Svaki ne-svećenik koji sudjeluje [u svetoj službi] umrijet će" (Br. 3:10).

"Na koga se ovo odnosi?" upitao je.

"Čak i na kralja Davida!" rečeno mu je.

Čak ni David, kralj Izraela, nije smio služiti u svetom Hramu, jer nije bio potomak Aharona kohena.

Čovjek je bio zaprepašten. Čak ni onima koji su rođeni kao Židovi, koji se nazivaju B-žjom djecom, nije dopušteno služiti u Hramu! Onda sigurno ni preobraćenik, koji je tek stigao sa svojim štapom i zavežljajem, ne smije obavljati ovu svetu službu. Shvativši svoju pogrešku, vratio se Hilelu, govoreći: "Neka blagoslovi siđu na tvoju glavu, o, ponizni Hilele, što si me privukao pod krila B-žanske Prisutnosti."

Šamajevo odbijanje i Hilelova perspektiva

Fascinantna priča, ali to je priča o kojoj treba razmisliti. Zašto je Šamaj koristio građevinarsku mjernu letvu da otjera potencijalnog obraćenika? Što je Hilel vidio u nežidovu što ga je uvjerilo da izvrši preobraćenje?

Šamaj je smatrao da čovjeku nedostaje iskrena motivacija za preobraćenje. Slučajno je čuo čitanje o posebnoj odjeći Velikog svećenika. Odore, iako lijepe, predstavljaju samo izvanjsku čast. Njegove težnje bile su plitke i površne, poput odjeće koja se nosi izvana.

Nadalje, slučajni događaj nije kod nežidova pobudio čak ni realan cilj. Kako bi se preobraćenje na judaizam, sa svim obvezama Tore, moglo temeljiti na tako ludoj, nemogućoj maštariji – da bude postavljen za Velikog svećenika? Temelji takvog preobraćenja bili su jednostavno previše klimavi. Šamaj ga je odgurnuo građevinarskom mjernom letvom, pokazujući mu da svoje ciljeve treba temeljiti na čvrstim, odmjeranim ciljevima.

Hilel je, međutim, situaciju vidio drugačije. U njegovim očima, sama činjenica da je ovaj čovjek prošao pored sinagoge upravo kada se čitao ovaj stih, i da ga je ovaj događaj

potaknuo na tako uzvišen cilj – da se preobрати na judaizam – značila je da ova osoba mora imati duboko usađenu u srcu iskrenu čežnju za istinom. On nije tražio čast koja se dodjeljuje bogatima i moćnima, već poštovanje koje se dodjeljuje onima koji služe B-gu na najvišoj razini. Sjeme istinske ljubavi prema B-gu bilo je tamo, samo je bilo zamagljeno lažnim ambicijama, kao posljedicom dubokog neznanja.

Hilel je bio uvjeren da će, kako bude napredovao u proučavanju Tore, preobraćenik otkriti ljepotu i čast B-žanske službe koju je toliko želio kroz iskreno obdržavanje zakona Tore, čak i bez toga da postane Veliki svećenik.

Obje su osobine potrebne

Jednom su se susrela tri preobraćenika koje je u početku odbio Šamaj, a kasnije ih prihvatio Hilel. Svi su se složili: "Strogost Šamaja umalo nas je koštala našeg [duhovnog] svijeta; ali poniznost Hilela dovela nas je pod krila B-žje Prisutnosti."

Rav Kook je primijetio da preobraćenici nisu govorili o Šamaju i Hilelu. Umjesto toga, govorili su o "strogosti Šamaja" i "poniznosti Hilela".

Ovo su dvije različite karakterne osobine, svaka od njih je potrebna u određenim situacijama. Da bismo održali duhovna postignuća, potrebne su nam osobine čvrstoće i strogosti. S druge strane, da bismo duhovno rasli, ili privukli one koji su daleko, potrebne su nam osobine poniznosti i tolerancije. Tri preobraćenika prepoznala su da je Hilelova osobina poniznosti pomogla dovesti ih "pod krila B-žje Prisutnosti".■

(Zlato iz Zemlje Izraelove, str. 152-154. Prilagođeno iz Ein Eyah vol. III, str. 144-147.)

Rabbi Shlomo Carlebach:

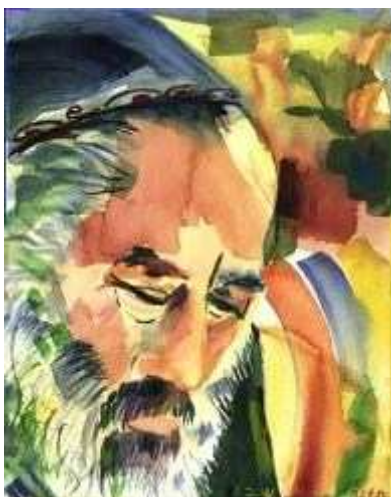
Pravi Židov

(nastavak od prošlog tjedna, Sokolover Rebe priča priču o Mosheleu vodonoši iz Sokolova)

"Vi znate da ja svakog dana u 3 ujutro donosim vodu u *šul* (sinagogu). I tako rano sam sâm u *šulu*. Zna li što tada radim? Ja otvorim sveti ormar s Torom i počnem plakati i moliti:

Ribono Šel Olam (Gospodaru svijeta), ja sam, Moshele vodonoša iz Sokolova. Gospodaru svijeta, molim te saslušaj me. Slomljen sam, i *mamaš* (zaista) više ne mogu ovako živjeti. Ne mogu podnijeti tu bol. Moja žena je toliko gladna, djeca su mi izgladnjela...

B-že na Nebu, molim te pošalji mi tisuću rubalja. Kad bih imao toliko novca, samo jednom, mogao bih nahraniti svoju obitelj. Mogao bih započeti svoj život ispočetka. Mo-

lim Te, preklinjem Te ...

Rebe, radio sam to svakoga dana toliko mnogo godina. Na početku sam bio siguran da će B-g odgovoriti na moje molitve, da će na neki način novac doći. Ali ništa se nije dogodilo. Da vam kažem istinu, po-

čeo sam se pitati da li me B-g stvarno čuje. Ali ipak sam to nastavio raditi, možda samo iz navike.

I onda jučer ujutro, kada sam dostavljao vodu, na podu sinagoge sam ugledao kako leži paketić, točno pored vrata. Podigao sam ga i otvorio, i – Rebe, nisam mogao vjerovati svojim očima! Unutra je bilo točno tisuću rubalja, u gotovini! Otrčao sam u prednji dio *šula* (sinagoge), otvorio sveti ormar s Torom, i kriknuo:

Gospodaru svijeta, oprosti mi što sam izgubio vjeru u tebe. Sada znam da je istina – Ti čuješ, Ti odgovaraš na svačije molitve. Samo Ti to radiš na Svoj vlasti način. *Ribono Šel Olam*, u ime moje žene i djece, beskrajno ti hvala što imaš milosti za sve nas...

Bio sam *mamaš* toliko sretan da sam plesao pred svetim ormarom s Torom. Onda sam na trenutak razmislio i rekao, 'Znaš što, B-že na Nebu. Ja ne želim da bar neko vrijeme itko sazna o ovome. Neka ovo bude tajna između Tebe i mene tri dana...

Razmišljao sam da odem ravno kući s novcem. Zna li, sada više neću morati nositi vodu. Ali onda sam pomislio na sve ljude koji ovise o meni za svoju vodu, nisam ih mogao samo tako iznevjeriti zato što me B-g blagoslovio. Tako sam nastavio i završio svoju dostavu vode za taj dan. Rebe, obično je moj posao tako težak, vodu je tako teško nositi. Ali jučer sam *mamaš* (stvarno) plesao ulicama. I obično se osjećam slomljen pa ne želim s nikim razgovarati. Ali jučer sam pozdra-

vio svakoga s kim sam se sreo i dao im blagoslov. Onda sam otišao kući. I *gevalt* (gle čuda) – moja žena mi se učinila lijepom kao na dan našeg vjenčanja. Moja djeca su ponovo izgledala kao anđeli. Nikada u svom životu nisam bio tako sretan!

Prošle sam večeri opet otišao u sinagogu na večernju molitvu. I prije no što sam ušao mogao sam vidjeti da se nešto čudno događa. Udovica Chanale je stajala kraj vrata ridajući iz dubine srca. Sjećate se Rebe, njen je muž umro prije nekoliko tjedana i mi smo sakupljali novac za nju i njeno desetoro djece. Dali smo joj tisuću rubalja. A sada je ona plakala, izgubila sam sav novac! Znam da sam ga imala ovdje u *šulu* (sinagogi). Ali ga ne mogu nigdje pronaći. Nestao je!"

Odmah sam znao što se desilo. Otišao sam na svoje uobičajeno mjesto iza peći, ali nisam mogao moliti. Bio sam toliko slomljen, *mamaš* tako ljut na B-ga. 'Gospodaru svijeta' povikao sam tiho 'Kako možeš biti tako okrutan? Tolike godine sam Te molio da dobijem tisuću rubalja. Ali, zar si novce morao uzeti od Chanale da bi odgovorio na moje molitve? Testiraš me? Pa...dobro, kažem Ti odmah, ja neću vratiti taj novac. Ja sam ga našao, moj je! Ja ih trebam, moja žena i djeca ih trebaju. Daj Chanale drugih tisuću rubalja!

I B-že, još jedna stvar. Ja više nikada neću doći u *šul*. Ja ne mogu služiti B-gu koji je okrutan. Ne želim Te više znati!

I izašao sam iz sinagoge s namjerom da se više nikada ne vratim.

Otišao sam kući. Moja je žena opet

(nastavak s 30. stranice) **Rabbi Shlomo Carlebach: Pravi Židov**

izgledala iscrpljena i umorna, moja djeca tako tužna. Legao sam na svoj krevet i zabio lice u jastuk. Nisam htio da itko vidi koliko sam bolno plakao. Rebe, prije mi je bilo loše, ali ovog puta sam bio *mamaš* na kraju. Toliko sam trebao tih tisuću rubalja ali nisam mogao prestati misliti o Chanale i njejoj djeci. Oni nisu imali baš ništa...i nikoga osim mene da im pomogne. Jednostavno nisam znao što da učinim. Bio sam tako zbunjen, tako slomljen. Jedino što sam želio bilo je da umrem!

Nisam mogao spavati cijele noći. Onda, negdje oko ponoći učinilo mi se da čujem glas. Prvo mi se činilo da je netko provalio u kuću pa sam ustao i razgledao po kući. Ali nikoga nije bilo. Onda sam ponovo čuo glas. Činilo se da je unutar moje glave. Rebe, kunem vam se, bila je to moja duša koja mi je govorila. I moja duša je rekla:

Moshele vodonošo, što to radiš? Cijeli svoj život uvijek si molio. Uvijek si se obraćao B-gu, uvijek si imao povjerenja u Njega. A sada, kada ti je *mamaš* najviše potrebna pomoć, ti si odbacio *Ribono Šel Olama*. Moshele, razgovaraj ponovo s B-gom. Izlij svoje srce pred Njim kao što si to uvijek prije radio.

I Rebe, počeo sam moliti kao nika-da u svom životu: 'Gospodaru svijeta, ja ne znam što da radim s ovim novcima. B-že na Nebu, molim Te – daj da jednom *mamaš* čujem tvoj glas. Kaži mi što Ti želiš od mene. I molim te daj mi snage da napravim štogod Ti kažeš da je ispravno.

Nastavio sam plakati i moliti dugo vremena. Na kraju nije više ostalo ništa da kažem i pao sam, iscrpljen, natrag u krevet. A onda sam iz tiši-

ne začuo drugi glas, još jedan glas, različit od prvoga – glasan, snažan i jasan. Rebe, znao sam da to *Ribono Šel Olam* govori meni, i rekao je,

Moshele vodonošo, ustani, obuci se i – brzo nosi tisuću rubalja Chanali. Novac pripada njoj, ne tebi.

Htio bih da znaš, ti sveti učitelju, da sam u tom trenutku osjetio potpuni mir, savršeno blaženstvo. Stvarno čuti da B-žji glas govori meni...ima li veće radosti na svijetu? Ustao sam i napravio kako je *Ribono Šel Olam* rekao. Otrčao sam pravo do Chanaline kuće i, premda je bilo usred noći, lupao sam na njena vrata i vikao najglasnije što sam mogao, 'Chanale, našao sam tvoj novac!'

Rebe, želio bih da ste mogli vidjeti Chanalino lice kada sam tisuću rubalja položio na njenu ruku. Kažem vam, sav novac ovoga svijeta nije ništa u usporedbi s onim što sam vidio u njenim očima kada mi je

rekla: 'Zahvaljujem ti u ime svoje djece.'

Sve se ovo desilo rano jutros. Ja sam tako sretan, Rebe. Osjećam se tako dobro. Zbog toga večeras slavim. Večeras zahvaljujem B-gu što je odgovorio na moje molitve i dao mi snage da vratim novac. A najviše zahvaljujem Gospodaru svijeta za nevjerovatan *z'hus*, nevjerojatnu privilegiju da zaista čujem Njegov sveti glas..."

U tom bi trenutku Sokolover Rebe podigao čašu vina i rekao svojim *hasidim* (hasidima), "Nazdravimo Mosheleu, vodonoši. Da li je itko od vas ikada čuo B-žji Glas? Ja sam poznao jednog *Jida* (Židova) koji ga je čuo....Moshelea vodonošu. Je li itko od vas ikada poznao nekoga tko je bio *mamaš* (uistinu) pravi? Ja jesam. Zato nazdravimo Mosheleu vodonoši, stvarnom, istinskom Židovu!" ■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

TJEDNI ZOHAR: TERUMA

Parašat Tecave nastavlja se na *parašat Teruma*, koja je početak novog razdoblja izgradnje i stvaranja sebe samih iznutra - vrijeme je za obnovu.

U ovoj *paraši* učimo kako da postanemo čarobni svećenici, kako da se povežemo s Mojsijevom silom, te na koji način je Purim povezan s time?

Naš je posao ovog tjedna da učimo kako da budemo svoj vlastiti Veliki svećenik i da naredimo Svjetlu da uđe u sve što radimo.

Prošlotjedna *paraša* Teruma se bavila gradnjom *Miškana* (prijenosnog hrama kojeg su Moše i Izraelci izgradili u pustinji) i o njoj smo rekli kako Zohar objašnjava da se riječ "*Teruma*" na hebrejskom treba podijeliti, te čitati kao *Tarom H*, što znači 'uzdižući he n' ukazujući na našu sposobnost da uzdignemo svoju stvarnost (simboliziranu slovom ה) na više razine kroz radnje darivanja i dijeljenja. Uzdizanje se također može postići tako da imamo svijest o svetosti. *Paraša* Tecave nastavlja se baviti istom temom, međutim, umjesto da se bavi građevinom ona se bavi osobom - Velikim svećenikom.

Površno gledajući, *paraša* Tecave, koja se bavi svećenikom (*kohenom*), s nama nema nikakve veze. Međutim, nakon uništenja drugog Hrama (70. n.e.), pojam *kohen* (svećenik) je izgubio svoj izvorni smisao, pa je ostao samo prezime potomaka hramskih svećenika.

Danas smo svi postali svećenici, time što su rituali Hrama postali osobni kako bi se postiglo stanje "Neka mi sagrađe Svetište da mogu boraviti u njima". To se događa kada svaki pojedinac među nama prihvati odgovornost i priliku da stvori Hram u svemu što radi: posveti svoj život, kuću, brak, posao, itd.

Parašat (priča o) Tecave počinje s riječima "A ti ćeš zapovijediti djeci Izraelovoj...", što znači da je potrebno da preuzmемо komandu nad svojim životom. Moramo shvatiti da je svatko od nas Veliki svećenik i da na nama leži odgovornost da učinimo promjene u svojim životima, jer je naša suština da budemo Stvoritelj i da budemo u stanju nalogati i zapovijediti svojoj stvarnosti da postupi u skladu s našom voljom. Stoga moramo zapamtiti, znati i razumjeti da je upravo to naša uloga - biti svećenik. To znači, da se u našim kućama, na poslu i u svemu čega se dotaknemo, moramo ponašati i djelovati poput Velikog svećenika u Hramu.

Zohar objašnjava značenje riječi "*Ve'ata*" ("A ti ćeš zapovijediti..." - ואתה), koja se provlači kroz cijelu *parašu*. Hebrejsko slovo *vav* (Ve'*ata* - ו) je *vav* koje se pojavljuje u Tetragramu, יה"ה i koje simbolizira duhovno bogatstvo koje nam dotiče iz gornjih svjetova. Riječ "*ata*" (ti - אתה) znači od A (א) do Ž (ז) i podrazumijeva sve, a slovo *he* ה (predstavlja naš svijet. Dakle, riječ *Ve'ata* opisuju povezivanje na svo duhovno bogatstvo putem slova *vav* (ו) koje je kanal da ga se preusmjeri u *he* (ה) našu stvarnost.

Prošli smo tjedan saznali da moramo uzdići *he* (ה) a sada smo saznali da je potrebno povezati se s *vav* (ו). To je zapravo namjera našeg srca koja bi trebala biti dijelom svega što poduzimamo. Dakle, kad god nešto činimo sa svetosti, čistoćom i ljubavi, rezultat će biti značajan i moćan. Moramo preuzeti odgovornost za svaku pomisao ili čin kako bismo doživjeli pravi osjećaj uspjeha. ■

Prevela Tamar Buchwald

Biseri hasidske mudrosti

Veliki i mali umovi

U povijesti čovječanstva vođene su mnoge bitke. Ali, možda je najveća među njima upravo ona koja se vodi između dobra i zla. Između pristojnosti i pokvarenosti, između nesebičnosti i sebičnosti, između mira i nasilja.

Svi smo mi dio te bitke i trudimo se biti što bolji. Pokušavamo posvetiti naše živote dobrim djelima i cijeniti milosrđe i filantropiju. Prije svega, razvijamo vrline kod naše djece i učimo ih da budu moralna.

Ali odakle dolaze naši etički standardi? Što je pravo, a što krivo? Što je dobro, a što je zlo?

Živimo u vremenu u kojemu nije lako odgovoriti na ta pitanja. Ponašanje, koje može biti neprihvatljivo za jednu skupinu, može biti u potpunosti prihvatljivo za neku drugu. Jučerašnji tabui mogu postati uobičajena svakodnevnica. Čini se da nema univerzalno prihvaćenog modela dobra i zla. Škole koje su nekada bile izvor objektivnih vrijednosti često se pretvaraju u ideološka bojišta na kojima se vrijednosti neutraliziraju kako se ni jedna skupina ne bi osjećala diskriminiranom.

Sve češće osjećamo posljedice oslabljene forme moralnog relativizma: sve je prihvatljivo, sve dok time otvoreno ne vrijeđamo nekoga drugoga. Ali, je li taj standard dovoljno visok? Nismo li u ime slogana "živi i pusti druge da žive" kompromitirali naš osnovni osjećaj za ispravno i neispravno? Pokušajte odgovoriti na ovo jednostavno pitanje: osjećate li u svome srcu i duši da je takva moralna zbrka prihvatljiva?

Ovo nas vodi prema još važnijem pitanju, koje se neki ljudi ne usuđuju ni postaviti: postoje li, uopće, istinsko i apsolutno zlo i dobro? Ako ne postoje, kako to da su ljudskim bićima prirodno privlačne neke stvari, dok su im neke druge odbojne? Čak i mala djeca posjeduju tu osobinu, unutrašnji osjet za ispravno i pogrešno koji je razvijen poput osjeta vida i sluha. ■

~ R. Menachem Mendel Schneerson

Jednom se neki hasid hvalio cadiku iz Streliska kako mu je trebalo mnogo vremena i truda da napamet nauči cijeli Zohar.

Cadik se zamisli, pa mu odgovori:

"Ja nisam u stanju dugo vremena zadržati u glavi tako velik broj dubokih misli. Često se dogodi da jedna jedina misao zaokupi moj um čitavih mjesec dana." ■

Danas osjećaš da si ispunjen.
Ne dozvoli prošlosti i budućnosti
da utječu na tvoje raspoloženje. ■

~ R. Nahman iz Breslova

Bisere sakupio i preveo Nenad Vasiljević

Alan Morinis

Program musara

Nošenje tereta

Zapitajte se: Dajem li sponatno od srca? Ako ste svjesni da se stanje *tim-tum ha-lev* – blokade koja začep-ljuje srce – odnosi na vas, tada je jedan od pristupa musara da iden-tificirate *midot* koje se nalaze u izvo-rištu tih strahova, i da radite na tim konkretnim duševnim osobinama. Strahovi koji nas sprečavaju mogu biti jaki, i ožiljci koji vrše pritisak na nas mogu biti tvrdi, tako da trebate očekivati da će biti uporni (prisjetite se da u isto vrijeme budete suosje-ćajni prema samome sebi) dok tra-žite i onda se trudite da podesite ra-zine svojih *midot*, tako da srce može ispuniti svoju ulogu.

Drugi pristup vrijedi više za ljude čija je srca zarobio ego, gdje unutra-šnji glas kaže, "Kako da dam kada nemam dovoljno niti za SAMOGA SEBE?" Ovdje možete njegovati os-jećaj da je ono što činite za druge za-

pravo veliki dar samome sebi. Nitko nije na gubitku. Rabin Simcha Zissel Ziv, utemeljitelj kelmske škole mu-sara, rastumačio je kako je nošenje tuđeg tereta duboka duhovna prak-sa. On kao primjer daje Mojsija, koji je svoje duhovno putovanje započeo začahuren u faraonovoj palači, no na kraju je postao najveći prorok, reagirajući na patnju koju je vidio oko sebe. "On vidje njihovu patnju," kaže nam Tora (*Izlazak 2,11*), i to je imalo formativan utjecaj na razvoj njegove duše.

Idejom o "nošenju tereta drugih," rabin Simcha Zissel Ziv formulira duhovnu metodu na koju mu je ukazao njegov vlastiti učitelj, rabin Israel Salanter. U jednoj od njegovih najnezaboravnijih izreka, rabin Sa-lanter komentira: "Duhovno je uz-višenje od fizičkog. Ali fizičke po-trebe drugoga su obaveza mog du-hovnog života." Kako bih mogao slijediti svoj duhovni put, moram obratiti pažnju na fizičke potrebe drugih. Darežljivost će biti jedan od najpristupačnijih načina da to uči-nite.

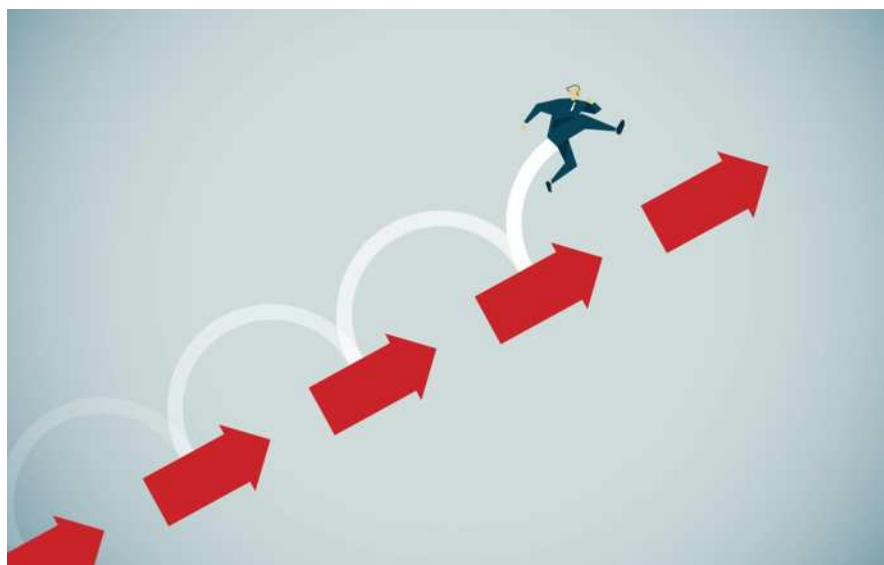
Protok darežljivosti

Hasidski učitelj, Rebe Nahman iz Breslova, uči da svatko tko ne prak-ticira darežljivost ima "kamen sr-ce." Ne razmišljaj previše o tome. Ne analiziraj. Kad se ukaže prilika da budeš darežljiv, ne saziva se unutarnja debata. Jednostavno to učini. Tako ćeš otopiti smrznuto srce. Svaki čin darežljivosti djeluje tako da učini srce malo otvorenijim, kao kada uklanjate branu iz potoka, kamen po kamen. Time se oslobađa protok spontanosti da poteče dalje.

Može zvučati paradoksalno smjerati da vaša darežljivost izvrši utjecaj na vašu vlastitu dušu, jer bi to izgleda-lo kao davanje nagrade onome koji daje. Nije to tako. Čarolija darežlji-vosti daje nagradu svima. Na he-brejskom se izraz "i oni će dati" (*v'natnu*) piše *vav-nun-taf-nun-vav*. To je palindrom, riječ koja se jedna-ko piše s desna na lijevo i s lijeva na desno. Tako teče darežljivost.

Nije dovoljno samo dati novac ili stvar, B-g želi da mi damo svoja srca. Obavijene našim srcem nalaze se unutarnje vrline koje se mogu po-dičiti darežljivošću. Hoće li vaš dar biti samo "stvar," ili će je pratiti empatija, privrženost, ljubav i druge duševne osobine koje imate moć njegovati kod sebe? Kada se odlu-čite obavezati da ćete dati svoje srce, vi mijenjate dio sebe. Svakim dare-žljivim činom, vi sebe činite osobom koja daje više (ili ima više empatije, ili je privrženija, ili više voli, ili...). A kada promijenite sebe, vi mijenjate svijet.

Na kraju, nagrada koju ubiremo za

(nastavak s 34. stranice) **Alan Morinis Program musara**

darežljivost je predivan doživljaj B-žje prisutnosti koja boravi među nama.

Radionica – Praktični dio

Vaša zadaća u ovom razdoblju je ono što učitelji musara nazivaju *kabala*. Ova vam je riječ vjerojatno vrlo poznata, no ona ima drugačije značenje kada se koristi u kontekstu musara. *Kabala* je vježba koju osoba poduzima (ili joj je određena), a koja je osmišljena tako da dovede do promjene u određenoj *mida*. Poput svih vježbi, cilj je ojačati mišiće, mada u ovom slučaju mišić nije fizički dio tijela već duševna osobina. Teorija je jednostavna i jasna: ako želite postati strpljivi, vježbajte strpljivost. Ako želite postati zahvalniji, vježbajte zahvalnost, i tako dalje. *Kabala* se može usredotočiti na gotovo svaku *mida*, činom ("vanjskom gestom") čija je namjena da potakne i ponovno kalibrira osobinu ("unutrašnja gesta").

Kabala se inače na neki način može mjeriti. Na isti način na koji možete napraviti 10 sklekova ili otrčati 3 kruga, vi 'trenirate' svoje *midot* istom vrstom rasporeda.

Imajući na umu ovaj model, vaša je zadaća za ovaj tjedan da se prihvatite *kabale* koja će vam pomoći da njegujete osobinu darežljivosti. Zadatak je jednostavan: Učinite tri čina darežljivosti svakoga dana.

Otkrit ćete da će se neke prilike ukazati bez ikakvog truda, kao kada vas netko zatraži donaciju pismom ili ugledate nekog siromaha kako moli za koji novčić na ulici. Ali kada prihvatite praksu vršenja tri djela darežljivosti svakog dana u određenom vremenskom periodu, onda

ćete neke dane morati aktivnije potražiti načine davanja. Mada ova *kabala* zvuči tako jednostavno, neke ljudi zaprepasti kada otkriju da se mogu pošteno naraditi kako bi mogli redovito davati.

Zapamtite, darežljivost ne treba biti samo stvar otvaranja vašega novčanika. Davanje svog vremena, onoga što posjedujete, svoje pažnje, svojih osjećaja, ili svoje mudrosti, također se broji. U Talmudu čitamo da osoba koja daje novčić siromašnom čovjeku prima šest blagoslova, a ona koja uz donaciju pruži utješne riječi prima 11 blagoslova. Sve ovisi o otvaranju vašega srca.

Razmislite o nekome koga poznajete, a tko bi mogao iskoristiti nešto što hoćete dati, uključujući vašu toplinu, potporu i hrabrenje. Odvojite si jednu minutu i napravite strate-

giju: Što možete dati, reći i/ili učiniti da ohrabrite i osnažite tu osobu? Ponekad će i samo nekoliko jednostavnih riječi učiniti čuda.

Kako bi pomogli da vaš trud bude još djelotvorniji, osmislite plan koji uključuje različite darove. Možete, na primjer, ponuditi pisane poruke, elektronsku poštu i male darove. Jednom kada ste izbrusili svoj plan do kraja, primijenite ga i iskreno ponudite svoje ohrabrenje.

Mi imamo sklonost kalkulirati: Ako učinim to za njega, bit ću umoran, bez gotovine, osramoćen, bilo što. *Nedivut* se upravo sastoji u spontanom staranju za potrebe drugih. Musar nam kaže da postanemo svjesniji potreba drugih, a onda da damo – bez da očekujemo nagradu, priznanje ili obeštećenje.

Upotrijebite svoj Dnevnik svodenja računa s dušom da zabilježite svoje doživljaje s ovom *kabalom*. Kada napravite dobre bilješke u svom dnevniku one će vam pružiti još i više.

I ne zaboravite svoju osnovnu jutarnju izjavu. Neki od prijedloga su:

"Darežljivo srce neopterećeno daje."

"Mnogo je načina na koje se može davati." ■

Iz domaćeg tiska

MUČENJE I IZGLADNJIVANJE

Brat oslobođenog taoaca ispričao stravične detalje o zatočeništvu: "Jedva sam ga prepoznao kada se vratio..."

Dnevnik, 26.02.2025.

Brat bivšeg taoaca Elija Sharabija ispričao je o mučenju i izgladnjivanju koje je njegov brat doživljavao dok je bio zatočen u Gazi.

Fotografija izraelskog taoaca Elija Sharabija, koji je prije nešto više od dva tjedna oslobođen iz Gaze, izgledajući mršavo i slabo, šokirala je i razljutila Izrael i svjetske čelnike.

Njegov brat Sharon, koji se mjesecima borio za njegovo oslobođenje, rekao je da je Elija mučio Hamas te da je jedva vidio dnevno svjetlo, ali polako vraća snagu nakon gotovo šesnaest mjeseci provedenih u Gazi.

"Od prvog dana Eli je bio držan u iznimno teškim uvjetima, desecima metara ispod zemlje, a tretman koji je dobivao od svojih otmičara bio je vrlo, vrlo ponižavajući i vrlo prijeteći", rekao je Sharon.

Sharon, kao pobožni Židov, nije gledao prijenos uživo oslobađanja svojeg brata jer se to dogodilo tijekom šabata, ali jedva je prepoznao svojeg brata kada su se nekoliko sati kasnije susreli u bolnici.

"Elija je bio izgladnjivan na ekstremno način. Bio je ponižavan, premlaćivan. Nije dobivao ni minimalne uvjete za život. Najosnovnije stvari koje osoba

treba za svoje zdravlje – disati čisti zrak, piti čistu vodu."

"Držan je u vrlo teškim uvjetima u zatočeništvu, što je uključivalo ekstremno izgladnjivanje, mučenje, poniženja, šesnaest mjeseci u Hamasovim tunelima. Mislim da njegov izgled pokazuje sve", rekao je za Sky News.

Elija je odveden iz svojeg doma u kibucu Be'eri 7. listopada 2023. "Vratit ću se, doći ću natrag k vama", obećao je svojoj supruzi Lianne i tinejdžerskim kćerima Noi i Yahel dok su ga vukli u Gazu. One su ubrzo nakon toga ubijene. Dok je Elija Hamas izložio na pozornici prije oslobađanja, rekao je da se veseli ponovnom susretu s njima. Saznao je da su mrtve tek kad je stigao u Izrael.

"Tek kad je bio u sigurnim rukama Izraela, Eli je primio vijest, kada su mu rekli da ga na granici čekaju naša majka i starija sestra", objasnio je Sharon. Obitelj je dobila stručne savjete kako bi im pomogli preneti tragičnu vijest Eliju. "Tada je pitao 'Gdje su Lianne i djevojke?' A kad su mu rekli da nisu preživjele 7. listopada, slomilo mu je srce."

"Znamo da se s ove iznimno niske točke, najniže moguće, ne može ići niže. Prigrilit ćemo Elija i dopustit ćemo mu da procesuiraj ovaj strašan gubi-

tak." Elija je bio 490 dana u zatočeništvu.

Treći brat

Yossi Sharabi, Elijev i Sharonov brat, također je otet 7. listopada 2023., a njegovo tijelo još je u Gazi. Hamas je rekao da je Yossi ubijen u izraelskim zračnim napadima, što je istraživanje IDF-a ocijenilo vjerojatnim. Ipak, nisu mogli isključiti mogućnost da su ga ubili njegovi otmičari iz Hamasa.

Obitelj se zalaže za to da ga vrte kako bi mogao biti dostojno pokopan. Svako narušavanje primirja moglo bi to ugroziti. "U ovoj borbi smo već šesnaest mjeseci i mislim da svatko zaslužuje barem da se njegovi ljudi vrte za konačno počivalište."

"Yossi nam jako nedostaje, to je veliki gubitak za čovječanstvo."

stvo općenito, ali posebno za njegovu obitelj, njegovu suprugu i kćeri koje nisu preživjele brutalni napad Hamasa 7. listopada."

"I moja predanost, baš kao što sam se borio za Elija, borit ću se i za Yossija, i za sve taoce, do posljednjeg, kako bih pokušao procesuirati ono što nam se dogodilo i posebno kako bih pokušao vratiti se svom privatnom, običnom životu, životu koji sam imao prije 7. listopada."

Prva faza primirja u Gazi gotovo je završena, još četiri tijela talaca trebala bi biti puštena u četvrtak, ali nije bilo mnogo pregovora o sljedećoj fazi.

Ako se ne postigne dogovor o privremenom produženju prve faze, rat bi se mogao nastaviti, a 63 talaca još drže u Gazi. ■

BBC se ispričao zbog dokumentarca o Gazi. Naraciju im je radio sin čelnika Hamasa

Index.hr, 28.02.2025.

BBC SE ISPRIČAO i priznao "ozbiljne nedostatke" u snimanju dokumentarca Gaza: Kako preživjeti u ratnoj zoni, te uklonio dokumentarac sa svojih platformi prošli tjedan nakon što se pokazalo da je 13-godišnji narator u dokumentarcu sin dužnosnika Hamasa.

Hoyo Films, produkcijska tvrtka koja je snimila dokumentarac za BBC, rekla je da smatra da je "važno čuti glasove koji tijekom rata nisu bili predstavljeni na ekranu s dostojanstvom i poštovanjem".

Tvrtka je dodala da "u potpunosti suraduje" s BBC-jem kako

bi "pomogla razumjeti kako i gdje je došlo do pogreške".

BBC je uklonio dokumentarac nakon što su izražene sumnje da je 13-godišnji narator Abdullah sin Hamasovog zamjenika ministra poljoprivrede.

"Preuzimamo punu odgovornost"

U izjavi je glasnogovornik BBC-ja rekao da su i produkcijska kuća i BBC napravili "neprihvatljive" propuste i da "preuzimaju punu odgovornost za njih i utjecaj koji su imali na reputaciju korporacije".

Dodaje se da producenatska kuća filma nije unaprijed obavijestila o obitelji tinejdžera.

Glasnogovornik je rekao: "Tijekom produkcijskog procesa BBC je nekoliko puta pismeno pitao nezavisnu produkcijsku tvrtku o mogućim vezama koje dječak i njegova obitelj mogu imati s Hamasom."

"Nakon emitiranja priznali su da su znali da je dječakov otac bio zamjenik ministra poljoprivrede u vladi Hamasa. Također su priznali da nikad nisu rekli BBC-ju tu činjenicu."

BBC-jev propust je bio što nisu otkrili tu činjenicu i dokumentarac je emitiran", dodao je.

Produkcijska kuća platila dječakovoj majci

Hoyo Films rekao je korporaciji da su dječakovoj majci platili "određeni iznos" za naraciju filma preko bankovnog računa njegove sestre, dodaje se u priopćenju BBC-ja.

BBC tvrdi da ih je produkcijska kuća uvjerila da nisu izvršena nikakva plaćanja članovima Hamasa ili njegovim podružnicama "bilo izravno ili kao dar" te da su zatražili "dodatna jamstva" oko proračuna programa.

U svom priopćenju Hoyo je dodao: "Smatramo da je ovo i dalje važna priča, da je treba ispričati jer se trebaju čuti glasovi onih koji nemaju pravo glasa u ratu.".....■